

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889. Första Kammaren. N:o 19.

Onsdagen den 20 Mars, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Wennerberg* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd;

2:o) med förslag till lag angående förändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken;

3:o) med förslag till lag angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs samt till lag med vissa bestämmelser angående enskilda sedelutgifvande banker;

4:o) med förslag till ändrad lydelse af 32 § 1 mom. i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871; samt

5:o) angående jordafsöndring från kronolägenheten Alnängarne i Örebro län.

Dessa propositioner blefvo härpå föredragna och på begäran bordlagda.

Justerades protokollen för den 12 och den 13 i denna månad.

Upplästes ett inlemnadt läkarebetyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare herr friherre R. M. Klinckowström till följd af akut mag- och tarmlidande ej under de närmast följande dagarne kan bevista kammarens sammanträden, intygar Stockholm den 19 mars 1889.

G. Westfelt,
Lifmedikus.

Anmälles och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 37, med anledning af väckt motion om beviljande af anslag till hamnarbeten vid Karlshamn;

n:o 38, med anledning af väckta förslag angående räntefrihet för eller afskrifning af oguldna återstoden af ett Vesans kärr- och sjö-uttömnings- samt odlingsbolag beviljad lån; samt

n:o 39, i anledning af väckt motion om nedsättning i räntan å ett Oskarshamns stad beviljad statslån eller medgifvande af rätt för staden att efter tre månaders uppsägning återbetala den oguldna delen af lånet; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 29, i anledning af väckt motion om ändring i 25 kap. 9 och 25 §§ rättegångsbalken m. m.;

n:o 30, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 39 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862;

n:o 31, i anledning af väckt motion om ändrad lagstiftning i syfte att drinkare måtte kunna i vissa fall dömas till intagning å allmän vårdanstalt; och

n:o 32, i anledning af väckt förslag angående ändrad lagstiftning rörande lagfart å afsöndrad lägenhet.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 18, till Konungen, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 3 § rättegångsbalken.

Föredrogos å nyo och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 16 i denna månad bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående ändring i vilkoren för ett åt Kristianstad—Hessleholms jernvägsaktiebolag från riksgäldskontoret beviljadt lån;

2:o) angående ändring i vissa delar af Kongl. Maj:ts den 1 sistlidne februari till Riksdagen afåtna proposition rörande försäljning af åtskilliga kronans jordområden i Malmö m. m.; samt

3:o) angående befrielse för rusthållarne vid andra lifgrenadierregementet från erläggande af betalning för förbrukad exercisammunitien.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 16 innevarande månad bordlagda memorial n:o 4 samt statsutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 32—35.

Föredrogs å nyo och lades till handlingarna statsutskottets den 16 i denna månad bordlagda memorial n:o 36, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående väckt motion om användande af en per mille-fonden till Göteborgs försvar åt sjösidan.

Föredrogs å nyo och företogs paragrafvis till afgörande statsutskottets den 12 och 13 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 29, i anledning af Riksdagens år 1888 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1887

§§ 1 och 2.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 3.

Utskottets yttrande godkändes.

Ang. upphäfvande af bestämmelsen om ett lägsta inköpspris för remonter vid värfvade kavalleriet, artilleriet och fortifikationen.

§ 4.

Herr statsrådet friherre Palmstierna: Det är naturligtvis icke min mening att på något sätt vilja motsätta mig en skrivelse till Kongl. Maj:t, såsom utskottet föreslagit, men, då den ifrågakända skrifvelsen skulle innehålla ett borttagande af minimipriset vid inköp af remonter för värfvade kavalleriet, artilleriet och fortifikationen och således en ändring i 10 § uti reglementet af den 20 februari 1885, anser jag mig böra lemna några upplysningar i ämnet.

Hvad först beträffar ifrågavarande paragraf, så lyder den sålunda: »att Kongl. Maj:t uppå förslag af remonteringskommissionen bestämmer så väl det lägsta som det högsta inköpspris, hvilket tills vidare får för remont erläggas». Detta pris intages sedermera i de officiella kungörelserna. Paragrafen innehåller sålunda icke hvilket maximum eller minimipris, som skall finnas, utan endast en föreskrift om att ett sådant skall fastställas olika för olika år, beroende på i hvilken mån hästprisen variera. I slutet af sitt utlåtande yttrar utskottet mera i förbigående, att det saknat anledning att nu ingå i pröfning af frågan, huru vida ej äfven stadgandet om maximipris vid förenämnda inköp lämpligen borde upphöra.

Jag får dock hemställa, huru vida icke det kan vara skäl att hafva ett dylikt maximipris bestämdt, då man skickar ned folk till hästmarknader för att köpa ett par hundra remonter, i synnerhet som man har erfarenhet af att, innan remonteringskommissionen inrättades, för dylika hästar betalades ända till 1,200 à 1,400 kronor stycket. Att ett maximipris finnes, torde därför vara nödvändigt, och vid sådant förhållande ligger ju intet ondt deri, att detta pris kungöres, utan snarare måste detta medföra den fördelen, att hästuppfödarna veta, att det icke är värdt att bjuda ut några lyxhästar.

Hvad åter minimipriset beträffar, så säger utskottet här, på samma sätt som statsrevisorerna förut anmärkt, att, under det detta lägsta inköpspris varit fastställt till 600 kronor, hafva samtidigt goda till dresstyr färdiga remonter kunnat anskaffas vid indelta kavalleriet för 400- à 500 kronor.

Detta är dock olika och såsom bevis härpå kan jag anföra, att vid lifregementets dragoncorps, der remonteringen dock kanske är dyrast vid indelta kavalleriet, betingade en remont år 1885 i medeltal 750 kronor och år 1886 700 kronor. Sista året var dock medelpriset på vid detta regemente godkända remonter icke obetydligt lägre. Det är likväl alldeles gifvet att de hästar, som inköpas till det garnisonerade kavalleriet, skola blifva dyrare än rusthållshästarne, emedan rusthållarne naturligtvis köpa så billiga hästar som möjligt, endast de blifva approberade. Detta är dock icke möjligt med värfvade kavalleriets hästar. De indelta remonterna öfvas nemligen första åren 4 månader årligen, sedermera en månad om året och lemnas derefter i fred mellan mötena, så att de kunna gå på bete och hvila upp sig och på

sådant sätt bör äfven en ganska simpel häst kunna hålla ut länge. — Vid värfvade kavalleriet deremot äro hästarne i ständig tjenstgöring och ansträngas ganska mycket. — Vid artilleriet är icke ovanligt att hästarne få tjenstgöra två gånger om dagen vid rekrytöfningarne och sedermera draga kanonerna hela sommaren, 3 à 4 timmar i sender. Dessa hästar ansträngas under sina öfningar så, att de måste vara prima vara och hafva ett visst mått af blod, för att kunna stå ut, och sådana hästar blifva alltid dyrare.

Vidare är ju gifvet att, om jag har ett maximi- och minimipris bestämdt, så får man jennare hästar än eljest och detta är för kavalleriet af vigt, emedan hästarne ju skola följas åt vid marscher och attacker och dylikt.

Vidare är det för hästuppfödningen af vigt, att icke minimipriset sättes för lågt.

Man har till exempel sett, att på senare tider funnits remonter att köpa i Östergötland, i Halland och på andra orter, der man aldrig förut sysselsatt sig med uppfödande af dylika hästar. Man erhåller vid hästmarknaderna flera djur att välja på och kan derigenom trycka ned prisen, hvilket icke var fallet förut, då några få hästhandlare ensamme kommenderade marknaden.

För min del tror jag alldeles icke att minimipriset höjer remont-prisen och vill äfven anføra, att ett sådant minimipris länge funnits i Tyskland och der ansetts vara till stor fördel för hästafvelns förbättrande.

Statsrevisionens anmärkning att man genom ett dylikt lägsta inköpspris skulle gynna hästhandlare och inköp af hästar utifrån, kan jag icke gå in på. Det är sant att man måste införskaffa remonter från utlandet första åren remonteringskommissionen fans till, men detta berodde då på, att tillgången inom landet var inskränkt och denna brist försvinner år från år. Under det att första året köptes 56 hästar från en hästhandlare, inköptes det sista året af samme man endast 11. Det antal, hästhandlare lemna till remonteringen, har nedgått från 60 procent till 10 à 15 procent årligen.

Det är gifvet att ett fixerad minimipris gör, att man förr slipper alla mellanhänder, emedan de, som hafva några hästar passande till remonter att afyttra, numera vända sig direkt till remonteringskommissionen, och att detta skall utöfva ett fördelaktigt inflytande på hästafveln inom landet, är ju alldeles gifvet.

Man säger också att priset på remonter fördyras genom ett sådant minimipris. År 1880, innan remonteringskommissionen började sin verksamhet, var medelpriset för remonter 816 kronor och deraf på ett regemente 1,113 kronor. Sedermera har detta medelpris gått ned undan för undan, så att det utgjorde år 1887 617 kronor och år 1888 648 kronor. Jemför man sistnämnda medelpris med priset år 1880 och multiplicerar skilnaden med antalet inköpta hästar, så visar resultatet en besparing på närmare 40,000 kronor och detta tror jag icke

Ang. upphäfvande af bestämmelsen om ett lägsta inköpspris för remonter vid värfvade kavalleriet, artilleriet och fortifikationen.

(Forts.)

Ang. upphäfvande af bestämmelsen om ett lägsta inköpspris för remonter vid värfvade kavalleriet, artilleriet och fortifikationen. gifver vid handen att priset fördyrats. Den som vill föda upp hästar till afsalu, har att välja mellan jordbrukshästar, hvilka numera allmänt äro af Ardenneracen, och remonter; och då de senare äro dyrbarare, är det icke för mycket, om ock 4:de hufvudtiteln betalar något.

Om man ock för 60 à 70 hästar årligen får betala 50 à 100 kronor mera, så är det en premie på 6 à 7,000 kronor, som 4:de hufvudtiteln betalar för att vara säker på att få sina hästar inom landet.

Jag har endast velat lemna dessa upplysningar med hänsyn till de uppgifter utskottet lemnat.

(Forts.)

Herr Boström, Filip: De af Kammarens ledamöter, som ögnat igenom statsrevisorernes berättelse för sistlidet år, hafva deraf säkerligen funnit, att revisorerne haft åtskilliga funderingar med afseende å det sätt, hvarpå remonteringen för de värfvade kavalleri- och artilleriregementena drifvits, och dessa funderingar hafva funnit uttryck i två paragrafer uti revisionsberättelsen. Den ena af dessa paragrafer, mot hvilken jag reserverat mig, afser försändandet af en del uppköpta remonter till de af Kongl. Maj:t inrättade remontdepôtterna, en åtgärd, som jag finner vara mycket väl motiverad, och den andra borttagandet af det fastställda lägsta inköpspriset af 600 kronor för remonter. Då jag så väl inom statsrevisionen som uti utskottet uttalat mig för borttagandet af en sådan bestämmelse, anhåller jag att med några ord få angifva min ställning i frågan och skälen dertill. Redan år 1884 uttalade sig den af Kongl. Maj:t då utsedda remonteringskommissionen om lämpligheten af att borttaga detta minimipris för uppköp af remonter. Sedan dess hafva hästprisen ytterligare sjunkit år från år öfver hela landet.

Det upplyses så väl i revisionsberättelsen som i utskottets betänkande, att det för två år sedan lyckats rusthållare i Skåne att uppköpa dylika remonter för 400 à 500 kronor.

Herr statsrådet och chefen för kongl. landförsvarsdepartementet upplyste nyss, att priset för sådana hästar vid lifregementets dragoncorps för två år sedan skulle uppgått till 500 à 600 kronor. Detta är dock en följd deraf att i de provinser, der denna corps är förlagd, står hästafveln på synnerligen klena fötter.

Jag tager mig friheten nämna, att samtidigt stod priset å remonter vid lifregementets husarcorps icke öfver 400 kronor men väl någon gång under.

Af utskottets utlåtande framgår att, då år 1887 omkring 62 % och år 1888 omkring 50 % af de uppköpta hästarne erhållits för minimipriset, så skulle genom borttagande af detta pris anskaffningen kunna blifva ännu billigare.

Det är visserligen en sanning, att ett dylikt temligen högt tilltaget minimipris skulle verka såsom en premie för hästafveln, och jag erkänner fullkomligt det befogade i eu sådan anmärkning, men, då Riksdagen redan höjt anslaget till hästpremieringen med 15,000 kronor,

tror jag den gjort hvad den inom detta område bör göra, och detta så mycket mera, som de ädlaste remonterna utgått från större hästuppfödare, hvilka icke behöfva premieras.

Jag tager mig på grund häraf friheten yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls utskottets i förevarande paragraf gjorda hemställan.

§§ 5 och 6.

Lades till handlingarna.

§ 7.

Grefve Barnekow: Det är utan tvifvel önskligt att postsparbankens inkomster och utgifter komma att uppväga hvarandra, men då nu denna bank egentligen icke är någon finansiell institution, kan denna synpunkt ej vara den bestämmande, utan bör i främsta rummet hänsyn tagas till postsparbankens egentliga och stora uppgift att vara en sparkasseinrättning för de mindre bemedlade klasserna och att genom dess lättare tillgänglighet, genom dess utaf staten garanterade säkerhet, genom den vissa, om ock ringa inkomst den kan tillskynda sina delegare vara en praktisk oppmuntran till sparsamhet. Man torde sålunda icke böra utan särdeles tvingande omständigheter störande ingripa i bankens verksamhet, och att sådana omständigheter icke här föreligga, det har postsparbankens styrelse tydligen visat, särskildt derigenom att skilnaden emellan utgifter och inkomster allt mer och mer minskats, i samma mån allmänhetens tillslutning blifvit större. År 1887 uppgingo insättningarna till nära 2 millioner, 1888 till öfver 3 millioner och för innevarande år synes tillväxten blifva ännu starkare.

Det vore då kanske mindre välbetänt att, just då banken börjat taga fart, genom en räntenedsättning göra afbräck i och kanske rent utaf afklippa en så löftesrik utveckling. Borde man icke hellre vänta några år, till dess den önskvärda jemvigten hunnit uppnås? Då skulle bankens rörelse kunna tåla vid de stora uttagningar, som naturligtvis skulle följa på räntefotens nedsättning. Det måtte ändå ligga någon vikt på att räntefoten i postsparbanker blifver så konstant som möjligt, alldenstund uti England, der början gjordes med dessa banker, äfvensom uti Holland och Frankrike, räntefoten för postsparbankerna blifvit genom lag fastställd och kan endast genom en ny lag förändras. Beträffande särskildt Frankrike, lär räntefoten der, $3\frac{1}{2}$ procent, stå i sådant förhållande till räntan i allmänhet, att staten faktiskt betalar till insättarna den möjligen uppkommande ränteskilnaden, hvaraf framgår, att man icke ansett sig böra röra vid denna ränta.

Ang. upphäfvande af bestämmelsen om ett lägsta inköpspris för remonter vid värfsade kavalleriet, artilleriet och fortifikationen.
(Forts.)

Ang. åstadkommande af jemvigtt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.

Ang. åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.
(Forts.)

Emellertid förmenar man, att för så små belopp, som här äro i fråga, kan räntan icke spela någon vidare roll. Styrelsen för postsparbanken synes emellertid om den saken hafva en annan åsigt och erfarenhet. Styrelsen har nemligen funnit, att på de orter, hvarst skilnaden emellan postsparbankens och de öfriga sparbankernas inläningsränta varit något så när stor, hafva insättarne genast gått öfver till de senare. Och detta är icke heller underligt. Ty de bankkunder, om hvilka här är fråga, äro hufvudsakligen små kapitalister, små i mera än ett afseende, för hvilka några öre mer eller mindre ej äro utan betydighet för budgeten. Mera än $\frac{1}{3}$ af insättarne äro barn i skolåldern, så kommer den tjenande klassen och slutligen den rörligare delen af arbetarebefolkningen, särskildt jernvägsarbetare, hvilka här hafva tillfälle att få förvaltade de besparingar, de kunna göra på den dagliga arbetsförtjensten, hvilken sannolikt eljest i de allra flesta fall vandrar till krogen. En räntenedsättning skulle visserligen ej hindra arbetaren att göra besparingar, men skulle säkerligen i hög grad minska hans håg därför. Det är godt och väl, mine herrar, att arbetaren lemnas tillfälle att öfva sparsamhetens dygd, men man kan ej förtänka honom, att han vill hafva någon belöning för denna dygd. Dessutom, är det väl konsekvent handladt af staten, att, sedan den en gång bragt till stånd denna institution, nu vägra sin hjälp och draga tillbaka den utsträckta handen för ett så obetydligt belopp, som här är i fråga och hvilket i allt fall helt visst inom kort tid skulle vara återgäldadt?

Dertill kommer att det mål, hvilket här skall främjas, är ett allmännyttigt. Postsparbanken afser att öka möjligheterna för arbetaren att genom egen förtänksamhet, egna ansträngningar bereda sig en tryggad ställning; den vill lära honom och lära hans barn att en sparad penning med en *säker* om ock liten ränteinkomst för honom är liktydigt med en grundplåt till ekonomiskt oberoende.

Jag anhåller om bifall till reservationen.

Herr Roos, Wilhelm: Herr greve och talman, mine herrar!

Finansiella företag, sådana som postsparbanken, hafva behof af ett rörelsekapital.

Detta rörelsekapital utgöres för svenska postsparbanken af förskott från postverket.

Beloppet af nämnda förskott har, år efter år, nedgått.

Efter att år 1884 — det första af postsparbankens verksamhet — hafva utgjort omkring kr. 79,000 — har detsamma efter hand nedgått:

år 1885 till omkring	kr. 51,000: —
» 1886 » »	» 49,000: —
» 1887 » »	» 41,000: — och be-
räknas år 1888 hafva inskränkt sig till omkring	» 28,500: —

För att påskynda amorteringen af denna postsparbankens skuld till postverket, har af statsutskottet blifvit i fråga stäldt, bland annat,

huru vida icke postsparbankens inlåningsränta, som nu utgör 3,6 procent, kunde i någon mån nedsättas.

Synnerligen önskligt är det visserligen, att, så snart ske kan, postsparbanken sättes i tillfälle att återgälda bekomna förskott och för framtiden umbära ytterligare försträckningar.

Och det lider intet tvifvel att — om postsparbanken får ostörd fortsätta sin verksamhet — jemvigt mellan inkomster och utgifter skall i en nära framtid kunna åstadkommas.

Men det är förvisso icke genom *räntenedsättning* som detta mål skall uppnås.

Visserligen skulle derigenom åstadkommas en önskelig minskning i utgifter, men det lider intet tvifvel att vida större blefve den minskning i inkomst, som uppkomme derigenom, att en stor del af de i postsparbanken inestående medel blefvo uppsagda och antalet insättningar aftoge.

Också har i den till utskottets betänkande fogade reservation blifvit med rätta anmärkt, huru som skäl förefines befara, att räntenedsättningen skulle väsentligen fördröja den tidpunkt, då staten kan vinna godtgörelse för utbetalade förskott.

Jag skall icke upptaga Kammarens tid med någon omständlig redogörelse för postsparbankernas organisation i andra länder. Jag ber blott få äran fästa uppmärksamheten å en hithörande omständighet rörande länder, inom hvilka fullständig postsparbanksrörelse finnes anordnad.

Om vederbörande postsparbankers utgifter fördelas på antalet omsättningar (insättningar och uttagningar m. m.), så visar sig, att i medeltal kostnaden för hvar omsättning utgjort:

i Sverige omkring.....	24 öre,
i Nederländerna omkring	38 »
i Frankrike »	42 »
i England »	50 » samt
i Finland, der postsparbanksrörelse senast anordnats, omkring.....	60 »

hvilket ingalunda bär vittnesbörd derom, att i Sverige postsparbankens förvaltningskostnad varit jemförelsevis hög.

I afseende å skrifvelse-förslaget anser jag något yrkande icke böra af mig framställas.

Herr Königsfeldt: Då sistlidna års statsrevisorer vid granskning af postsparbankens räkenskaper inhemtade, att bankens skulder år efter år stigit samt att de under revisionsåret ökats med i rundt tal 40,000 kronor, ansågo revisorerne det vara deras skyldighet att så väl härå fästa Riksdagens uppmärksamhet, som äfven att föreslå de åtgärder, genom hvilkas vidtagande jemvigt mellan bankens utgifter och inkomster möjligen skulle kunna åstadkommas. Dervid kom man i första rummet att tänka på möjligheten af nedbringande utaf förvalt-

Ang. åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.
(Forts.)

Ang. åstadkommande af jemvigigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.
(Forts.)

ningskostnaderna, hvilket man ansåg borde kunna ske, om också icke i så vidsträckt mån, att det skulle vara tillräckligt för den önskade jemvigten. Då återstod icke annat att tänka på än nedsättning uti inlåningsräntan. För den åtgärden talar dessutom ett annat skäl, och det är räntans ständiga fallande under de senaste åren. Då postsparbanken inrättades, var räntan i allmänhet man och man emellan 6 procent, sparbankerna gäfvö 5 procent och de enskilda bankerna $4\frac{1}{2}$ à 5 procent på sex månaders deposition. Sedermera har räntan nedgått så, att af rikets sparbanker gifva 129 endast 4 procent, en gifver 3,6 och slutligen en 3,5 procent och de enskilda bankerna hafva nedsatt sin inlåningsränta till 3 procent. Vid detta förhållande tyckes det vara skäl att postsparbanken följer med andra penninganstalter. Det är tydligt, att om postsparbankens inlåningsränta blifver jemförelsevis hög mot andra bankers, kommer kapitalet der att ökas, och det tror jag icke skulle lända till båtnad för postsparbanken, emedan vid det förhållande, som nu eger rum, skulle det kanske blifva svårt att få penningarne placerade mot fullgoda säkerheter.

Då postsparbanken inrättades, var det icke meningen att den skulle blifva en allmän välgörenhetsanstalt, hvilket bäst framgår deraf, att räntan sattes så låg som 3,6 procent. Om man nu, på sätt revisorerne föreslagit, skulle vidtaga någon åtgärd i syfte att nedsätta räntefoten, inverkar detta föga på insättningarne. Naturligtvis skulle här icke blifva fråga om annat än ett eller annat tiotals procent, så att den, som till exempel nu på 100 kronors insättning årligen uppbär 3,6 kronor i ränta, skulle i stället få till exempel 3,3, 3,4 eller 3,5 kronor, en skilnad i ränteinkomst, som väl kan kallas obetydlig för insättaren, men som dock för postsparbanken med de stora summor, den förvaltar, inverkar ganska betydligt.

Dessa omständigheter hafva emellertid utgjort skäl för revisorerne till anmärkningar, och dessa skäl hafva äfven af utskottets majoritet accepterats. Andra Kammaren har nu afslagit utskottets hemställan och antagit reservationen, och efter hvad jag hört lär det vara föga utsigt att här i kammaren vinna bifall till den förra, men jag har dock velat anföra hvad jag sagt, såsom ett försvar för så väl revisorerne som utskottets pluralitet.

Jag framställer icke något yrkande.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag har egentligen begärt ordet för att få till protokollet antecknad att, ehuru jag icke förekommer såsom reservant mot utskottets hemställan i denna punkt, jag dock inom utskottet yttrat mig deremot. Jag var nemligen tvungen att aflägsna mig, innan klubban föll.

Jag står för öfrigt på alldeles samma ståndpunkt som af två föregående talare, grefve Barnekow och chefen för postverket, uttalats. Min öfvertygelse är, att det vore i hög grad oklokt att på allvar yrka någon nedsättning i den ifrågavarande räntan. Postsparbanken är till

för småfolket och för arbetarne, hvilka röra sig med obetydliga summor, men för hvilka hvarje öre, de kunna få, är af vigt.

Det har visat sig, att den brist, som uppstått emellan postsparbankens utgifter och inkomster, nu är i aftagande och att insättningarne oupphörligt stiga. Af uppgifter i dagens tidningar inhemtas, att insättningarnes antal under januari och februari i år betydligt ökats. Förtroendet för postsparbanken växer alltså, men det är ju å andra sidan klart, att en inrättning, som denna, erfordrar en viss tid, innan den kan blifva fullt populär.

Jag medgifver att fördelen här består icke blott i räntevinsten, utan äfven deruti att insättarne få sätta in och taga ut sina penningar, hvar de vilja; men det är dock en mycket stor procent af dem, som sätter värde på att få dessa ören mera i räntevinst. Jag kan sålunda för min del icke vara med om någon räntenedsättning.

Huru vida någon besparing i förvaltningskostnaderna kan göras, förstår jag icke, men jag vet att förvaltningen är billigare här än i öfriga länder i Europa.

Jag yrkar bifall till reservanternes förslag.

Herr Samzelius: Postsparbankens styrelse är utan tvifvel tacksam, för det att statsrevisorerna bragt på tal detta viktiga ämne, så att styrelsen blifvit satt i tillfälle att lemna några förklaringar öfver sitt tillvägagående.

Ingen kan lifligare än styrelsen önska att bringa jemnvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter. Men då statsrevisorerna föreslagit två specifika botemedel för att nå detta mål, ber jag nu att få bemöta hvart och ett af dem.

Först föreslås nedbringande af förvaltningskostnaderna. Detta förutsätter att dessa kostnader skulle vara öfverflödigt stora, men det är något, hvarmot jag måste inlägga en gensaga. I detta afseende har man svårt att göra sig ett begrepp om den rätta siffran, med mindre man anställer jmförelse med andra postsparbanker och sparbanker i allmänhet.

Hvad postsparbankerna i andra länder beträffar, erfar man då, att det finnes icke någon postsparbank i Europa, som har så billiga förvaltningskostnader per transaction räknadt, som den svenska, med undantag af Italiens, hvilken dock icke är nationel, det vill säga att man kan göra insättning på ett ställe och lyfta på ett annat, utan der är man i det hänseendet bunden vid ett enda kontor. Der penningarne blifvit insatta, der måste de också lyftas. Den stora nationella betydelse, som vår postsparbank eger, saknar sålunda den italienska, hvilket å andra sidan gör, att förvaltningskostnaden der ej behöft blifva så betydlig. Hvad angår England, det land, hvarest postsparbank först inrättades, nemligen år 1861, och der denna bank har en sådan utsträckning, att den inneslående behållningen för insättarne der uppgått till mellan 800 å 900 millioner kronor, der har

Ang. åstadkommande af jemnvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.
(Forts.)

Ang. åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.

(Forts.)

man, detta oaktadt, icke lyckats nedbringa förvaltningskostnaden under 44 öre per transaction, under det att förvaltningskostnaden hos oss, med betydligt mindre insättningar, ej öfverstiger 19 öre, eller mindre än hälften mot i England.

Jemför man vidare motsvarande förhållanden med öfriga sparbanker, skall man äfven lätt inse, att förvaltningskostnaden vid postsparbanken ej är så stor.

Om vi då till utgångspunkt taga Stockholms stads sparbank, den största i riket, så — och det nämner jag icke för att uttala något klander mot denna banks förvaltning, tvärt om, den är ibland de bäst skötta i vårt land — uppgår årliga förvaltningskostnaden der till 120,000 kronor, under det att motsvarande kostnad för postsparbanken utgör blott 70,000 kronor, eller en skilnad af ej mindre än 50,000 kronor. Delegarne i Stockholms sparbank äro i rundt tal 90,000, i postsparbanken deremot 180,000 eller jemt dubbla antalet. Afdelningskontoren för den förra äro 9 stycken, under det att afdelningskontoren för postsparbanken uppgår till 1,851. Dessutom förekomma cirka 4000 à 5000 speciella försäljningsställen, hvarest man åtagit sig att tillhandahålla postsparbanksböcker åt skolbarn med flera.

Man kan tänka sig, att en administration, som omfattar hela riket, men der allt måste koncentreras i styrelsen, hvarifrån förvaltningen skall ledas, alla order utdelas och så vidare, att en sådan administration måste tariffva en stor tjenstepersonal. Likväl kan denna personal icke anses öfverflödigt stor, om man jemför den med personalen hos rikets öfriga sparbanker och postsparbankerna utomlands.

Vänder man sig nu till de särskilda posterna, som ingå i förvaltningskostnaden, komma vi först till postsparbankens styrelse. Vi stöta då genast på ett belopp, som kan vara ömtåligt att tala om, nemligen 2,800 kronor, ordförandens arfvode. Styrelsen har emellertid fäst uppmärksamheten på de viktiga göromål, som åligga chefen för banken, och hvilken åsigt man än må hafva om detta belopp, så synes det vara hårdt att ifrågasätta, att då postverkets och postsparbankens aktade chef åt dessa institutioner offrat sina bästa krafter och bragt dem till dess nuvarande utveckling, att nu, då han tyvärr kanske ändå snart nog med af öfveransträngning brutna krafter måste lemna sina viktiga befattningar, vidtaga en förändring, som afser att beröfva honom något af hans nuvarande inkomster. Jag vill ej yttra mig om den förändring i chefens aflöning, hvartill ett ombyte i framtiden möjligen kan föranleda. Men att på allvar sätta i fråga att för den nuvarande innehafvaren minska hans arfvode, synes mig vittna om väl litet hjerta.

Hvad byråchefen angår, så har han samma aflöning, som Riksdagen en gång bestämt för öfriga innehafvare af dylika embeten, eller 6,400 kronor, och hans arbete är både trägnare och viktigare, än flera andra byråchefers, så att här vid lag föreställer jag mig, att Riksdagen har mycket svårt att pruta.

Hvad de öfriga styrelseledamöterna angår, så åtjunta de vardera 600 kronor om året. Jag är en af dem och jag talar sålunda i egen sak, men skall icke dervid behöfva vara ogrannlaga. Under diskussionen härom i Andra Kammaren ifrågasattes att dessa ledamöter borde, i likhet med ledamöterna i de enskilda sparbankerna, betrakta dessa befattningar såsom honnörstjänster, för hvilka aflöning ju icke ifrågakommer. Ja, mine herrar, den tanken är för mig ej främmande. Jag har sjelf yrkat derpå men motsagts med den invändningen, att, om dessa ledamöter ej hade arfvode, kunde man ej ställa det anspråket på dem, att de ständigt skulle vid styrelsens sammanträden komma tillstädes, hvilket dock, i följd af postsparbanksstyrelsens fatalighet, är så mycket mera nödvändigt här, än vid sammanträden inom andra större sparbanksstyrelser. Dessutom är det af vigt att en sådan styrelseledamot är aflönad, i händelse det gäller att af honom utkräfva ansvar. Och sådant kan ifrågasättas, ty här förekomma ganska viktiga transactioner, hvadan det torde ligga mera i statens välförstådda intresse, än i styrelseledamöternas, att de hafva arfvoden.

Vidare förekomma revisorer och några amanuenser. Jag tror ej att någon af dem är öfverdrifvet högt aflönad, och såsom ett sorgligt exempel derpå kan tjena en just i dessa dagar inträffad tilldragelse, i det en af dessa tjänstemän, för öfrigt en pligtrogen man, som icke lagt sig till andras medel, i följd af ekonomiska bekymmer sjelf förkortat sitt lif. Det är sorgligt, att en tjänsteman sålunda ej skall på sin tjänst kunna förvärfva sig medel till sin tarfliga utkomst.

Samma kan förhållandet sägas vara med de vid postsparbanken anställda qvinliga biträden. De äro 23 och hafva i medeltal en månadsaflöning af 60 kronor, eller 2 kronor om dagen. Man kan icke begära att ett fruntimmer skall kunna kläda och föda sig samt lefva ärbart med mindre än denna ringa inkomst. Det finnes till och med tre, som hafva 50 kronor i månaden, eller 600 kronor för hela året.

Jag kan sålunda ej finna att det är möjligt att på detta område vidtaga några stora förändringar eller reduktioner. Möjligt är ju att någon enda skulle kunna göras, och ingen skulle se det hellre än styrelsen. I afseende härå vill jag fästa uppmärksamheten på postsparbankens arbete med statistik, hvarmed de öfriga sparbankerna icke behöfva befatta sig. Denna statistiska redogörelse ingår såsom årligt bidrag till Sveriges officiella statistik och kräfver mycket både tid och arbete.

Vill Riksdagen draga in statistiken, så kan ju en icke ringa besparing derigenom vinnas. Men, mine herrar, skulle vi då, under det att Sverige går i spetsen för den statistiska vetenskapen inom många andra brancher, nödgas tillstå, att vi ej hafva råd bestå någon statistik för postsparbanken, därför att Riksdagen fordrar att vi skola bringa jemnvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter?

Hvad beträffar förslaget om nedsättning i räntan, så är det en vida allvarligare sak. Besparingen inom administrationen rörer ej ban-

Ang. åstadkommande af jemnvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.
(Forts.)

Ang. åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.
(Forts.)

kens lif, men nedsättning i räntefoten skulle hafva till följd, att insättningen skulle så nedgå, att i stället för att banken nu har 5 à 6 millioner, skulle de kanske snart vara nere i 2 millioner.

Och om jemnvigt skulle vinnas derigenom, att räntan nedsattes till den minsta möjliga, så, i fall det målet skall ernås på bekostnad af insättningarna, skulle ju postsparbanken förfela sitt ändamål — att uppmuntra till sparsamhet.

Om nu till exempel, såsom man har all anledning antaga, insättningarna inom ett par år skola hafva uppnått beloppet tio millioner, skall postsparbanken i vida högre grad hafva fyllt sitt ändamål, än om man genom en räntenedsättning skulle tvinga insättarna att taga ut sina besparingar. Men, säger man, det är ej så farligt, ty insättarna äro personer, som stå på den bildningsgrad, att de ej mycket reflektera öfver saken. Jo, det göra de; såsom bevis härpå kan nämnas, att postsparbanken gjort bemödanden att få soldaternas besparingar deri insatta och på sina framställningar i sådant afseende fått mycket artiga svar från chefsbetena, hvari dessa emellertid beklagat, att som räntan i postsparbanken är blott 3,6 procent, under det den i sparbankerna uppgått till 4¹/₂ eller på senare tiden 4 procent, de ej kunnat ingå på förslaget om medlens insättande i postsparbanken.

Jag vill för öfrigt påpeka, att om staten ännu ett eller par år till — jag hoppas att det ej skall hända längre — skall nödgas för postsparbanken vidkännas några uppoffringar, så kunna dessa dock icke sägas vara så känbara. När man står i begrepp att bereda ålderdomsförsäkring åt gamla arbetare och för detta ändamål anslå kanske en eller par millioner årligen, hvarför skulle man ej då kunna kosta på 28,000 kronor för att bereda försäkring af dessa unga persons framtid?

Enligt statistiken är icke, såsom en talare yttrat, en tredjedel af insättarna minderårige skolbarn och så vidare, utan 68 procent, det vill säga öfver två tredjedelar, bestå af folkskolebarn, skolbarn i öfrigt och andra minderåriga. I hvarje nations ekonomiska system måste med stränghet och allvar tillämpas det hårda receptet, att arbeta och spara, men skall deraf verkligen något resultat vinnas, måste det tillämpas från barndomen. Enligt min öfvertygelse ligger ock Sveriges räddning i vida högre grad i en allmän tillämpning af denna sats än i beredande af försörjning och pensioner åt personer, då de uppnått 70 års ålder. Det kan dock hända under hela lifvet och ofta mycket förr än man fyllt 70 år, att man har behof af understöd, och för öfrigt resonnera många som så, att det är så långt till 70 år; »reda vi oss till dess, skola vi nog reda oss då med.» Men börjar man redan i barndomen att göra besparingar, kan häraf blifva en vana vid arbete och sparsamhet för hela lifvet, hvarigenom man ock förlorar hägen för det slags äfventyrspolitik, som gifver sig luft på folk-möten vid Lill Jans och dylika ställen.

Postsparbanken är således af ofantligt stor vigt och jag skulle

känna mycken smärta, om Kammaren komme att fatta ett beslut, som kunde hafva till följd, att denna nyttiga inrättning stäcket i sin verksamhet och därför komme att upphöra. Det lär väl lyckligtvis ej heller vid detta tillfälle vara fråga om att fatta sådant beslut, då jag icke hört någon, som förordat utskottets förslag.

Gifvet är, att jag såsom ledamot af postsparbanksstyrelse också helst skulle önska, att någon sådan skrivelse, som den reservanterna föreslagit, ej komme att aflätas, och jag tror att hvad man på sin höjd kan säga om denna skrivelse, är att den är oskyldig, men Första Kammaren plägar ej låna sig till verktyg för aflåtande af oskyldiga skrivelser. Härtill kommer att en skrivelse är fullkomligt öfverflödig, ty postsparbankens styrelse har lofvat att inkomma till Kongl. Maj:t med förslag till aflöningsstat för hela verket så tidigt, att det samma kan blifva föremål för nästa Riksdags pröfning.

Jag kan ej tro, att Första Kammaren vill före nästa riksdag framtinga ett förslag för att blott derigenom något tidigare borttaga en del af styrelsens arfvode, utan jag föreställer mig, att Första Kammaren skall med mycket lugn afvakta tiden till nästa riksdag, då den ju får tillfälle att se till, om några besparingar i förvaltningskostnaden verkligen kunna göras. Ingen kan liffigare än styrelsen önska att sådant kan vara möjligt, men utan pröfning af den blifvande staten för postsparbanken kan en skrivelse härvid ej uträtta något. Jag upprepar det, det skrivelseförslag, som ligger till grund för reservanternas hemställan, visar välvilja för institutionens ändamål, jag befarar ej af en sådan skrivelse några följder, jemförliga med dem af en räntenedsättning, men skrivelsen är öfverflödig och Första Kammaren brukar icke låna sin medverkan till aflåtande af sådana skrivelser.

Jag skall för närvarande ej framställa något yrkande.

Herr Boström, Filip: Då postsparbanken år 1883 stiftades och inlåningsräntan dervid bestämdes till 3,6 procent, höjdes många röster för den uppfattningen, att denna räntefot vore mycket för låg. Förhållandet var, att, såsom herr Königsfeldt nyss yttrade, i allmänhet sparbanksräntan då uppgick till 5 procent och depositionsräntan i bankerna till $4\frac{1}{2}$ procent. Sedan dess har emellertid en ofantligt stor förändring med afseende på räntan egt rum och i en del sparbanker har räntan till och med nedsatts till den procent, som för postsparbanken är föreskrifven. Det synes mig således nödvändigt, att postsparbanken föregår de andra sparbankerna med godt exempel, i fall en ytterligare nedsättning kan anses nödig.

Jag vill med afseende härpå nämna, att jag tror, att det är mycket öfrigt att önska med afseende på skötseln af sparbankerna i orterna. Jag vill visserligen ej tala om dem i Stockholm, ty det är en hvar bekant, att de äro utmärkt väl skötta. Men skulle man närmare granska förvaltningen af de öfriga sparbankerna i landet, skulle man finna, att den är mycket klen, och detta är närmast beroende af den

Ang. åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.

(Forts.)

Ang. åstad- för höga räntan. Jag tror också, att erfarenheten från de afdelnings-
kommande af kontor, som riksbanken på senare tider inrättat i orterna, nu senast
jenvigt mel- i Vexjö och Kalmar, visat, att invånarne i trakten blifvit genom den
lan postspar- försumlighet, hvarmed sparbänkerna skötts, så demoraliserade i afse-
bankens in- ende på noggrannhet i affärer, att det varit mycket svårt för kontoren
komster och utgifter. att få in sina uppsagda lån. Man har af statistiken sett, att ofantligt
stora belopp varit beroende på indrifning och anledningen härtill har
icke varit brist på förmåga att betala sin skuld, utan vanan att icke
behöfva på behörig tid infria sina räntor. Förhållandet är, att spar-
bankerna ej bry sig om att på utsatt tid infordra inbetalningar och
räntor, utan ofta låtit härmed anstå både månader och år. Af riks-
bankens förvaltning synes, att den ansträngt sig ofantligt på senare
år att nedbringa beloppen af lån mot borgen, hvilka förut uppgått
till så stora summor. Beloppet af sådana lån har ock högst betydligt
nedgått och detta utgör ett synnerligen glädjande bevis på hvad god
förvaltning kan uträtta.

(Forts.)

Den siste ärade talaren anmärkte, att besparingarne i landet skulle minskas, i fall postsparbankens ränta nedsättes. Ja, det torde vara beroende derpå huru vida vi stå inför en allt jemt fallande ränta eller icke. Göra vi det, är det min lifliga öfvertygelse, att den tid kommer, då räntan måste nedsättas, och om detta ändå skall ske, är det väl klokast att det sker nu.

Då Andra Kammaren sistlidne lördag antagit den af herrar greve Sparre, Carl Ifvarsson m. fl. anmälda reservation, anhåller jag att få frängå min förra ståndpunkt i frågan och ansluta mig till denna reservation. Jag gör det så mycket hellre som jag är öfvertygad, att en nedsättning af postsparbankens förvaltningskostnader icke allenast kan utan äfven bör åvägabringas.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Stråle: Då Kammaren år 1883 fattade beslut i fråga om inrättande af postsparbanken, hade jag tillfälle att uttala min varma sympati för denna institution och jag åberopar nu till stöd för denna sympati endast de skäl, som då anfördes och hvilka i dag framställts af den förste ärade talaren. Jag tillåter mig emellertid att uttala min glädje öfver den oväntadt stora utveckling, som postsparbanken fått; och den jemförelsevis mindre uppoffring, som staten fått vidkännas till följd deraf, att utgifterna öfverstigit inkomsterna, synes mig vara af föga betydenhet, synnerligast som man har anledning till den förhoppning, att inom få år inkomsterna visa sig tillräckliga för verkets förvaltning.

Att räntan nu nedsättes, skulle jag anse vara mycket olämpligt, och jag är i detta afseende af en helt annan åsigt än eu föregående talare, som anställde en jemförelse mellan räntan i postsparbanken och i de allmänna bankerna. Denna jemförelse är ej hållbar och skall en sådan göras, bör den ske mellan räntan i postsparbanken och i de

andra sparbankerna. Den tid kan visserligen komma, då man måste nedsätta räntan i postsparbanken, det är ganska möjligt, men enligt min åsigt måste först räntan i sparbankerna ytterligare nedsättas, och innan detta allmänt skett, vore det ej rätt, om staten nedsatte räntan i postsparbanken, då man ju, såsom här, synnerligast af den förste tälaren, utvecklats, vill uppmuntra till sparsamhet.

Jag behöfver ej erinra Kammaren, hur långsamt det först gick med utveckling af landets sparbanker. Om man härmed jemför postsparbankens verksamhet, har den gått så att säga med jernvägsfart, och vi böra låta denna utveckling fortgå, äfven om någon uppoffring från statens sida ännu någon tid är af nöden. Måste en räntenedsättning vidtagas, bör därför den tidpunkt afvaktas, då sådant blifver absolut nödvändigt, och denna tid är ännu icke inne.

Huru vida någon minskning i förvaltningskostnaden kan ega rum, tillåter jag mig icke att bedöma, men då statsrevisorerna och statsutskottet, som det synes, enhälligt ifrågasatt möjligheten af en nedsättning i dessa kostnader, anser jag mig icke berättigad att motsätta mig detta förslag, sådant det i reservationen blifvit uttryckt, utan förklarar jag mig med dem, som yrkat bifall till reservationen.

Grefve Sparre: Den reservation, som jag jemte åtskillige andre af utskottets ledamöter afgifvit emot föreliggande paragraf, skiljer sig i ett afseende från det skrifvelsförslag, utskottet framställt. Utskottet har nemligen ansett, att från Riksdagens sida en påtryckning borde ske för att inläningsräntan i postsparbanken skulle nedsättas.

Vi deremot hafva ansett en sådan åtgärd högst betänkelig. Utskottet har i öfverensstämmelse med den af revisorerna i saken framställda anmärkning påpekat, att under 1887 likasom under den följd af år postsparbanken existerat har dess debet och kredit icke gått i hop. Men samtidigt borde det hafva fäst uppmärksamheten på, att förhållandet mellan debet och kredit med åren ansenligt förbättrats. Då bristen för år 1884 utgjorde 79,233 kronor, uppgick den för 1885 till 51,370, för 1886 till 49,415, samt för 1887 till 40,632 kronor och enligt approximativt bokslut för föregående år synes den för detta år hafva ytterligare minskats till 28,500 kronor. En bestämd förbättring har således fortgått i förhållandet mellan debet och kredit, och antagligt är, att skillnaden inom en icke aflägsen framtid skall helt och hållet utjemnas; vid sådant förhållande hemställer jag, huru vida det verkligen kan finnas skäl till nedsättning af postsparbankens inläningsränta.

För några år sedan — vid 1887 års riksdag — framställde postsparbankens styrelse förslag, att postsparbanken måtte berättigas att placera inflytande medel äfven i andra säkerheter än hvad vid dess stiftande medgifvits. Det hade dervid endast medgifvits att placera medlen i statens och allmänna hypoteksbankens obligationer. Nu framlade emellertid styrelsen för Kongl. Maj:t och Kongl. Maj:t för Riks-

Ang. åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.

(Forts.)

Ang. åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.

(Forts.)

dagen förslag, att den måtte få för ändamålet gagna äfven kommuners obligationer och till en del äfven dessas låneförbindelser. Frågan afstyrktes af det utskott, som behandlade den, och detta ansåg, att det vore en bättre utväg att nedsätta räntan, men Kamrarne afslogo utskottets hemställan och biföllo Kongl. Maj:ts förslag.

Riksdagen uttalade sig sålunda den gången för att det icke vore lämpligt att nedsätta räntan. Har sedan dess något skett, som kan föranleda till ändrad uppfattning? Visserligen har den allmänna räntan ytterligare nedgått, men har styrelsen därför haft någon större svårighet att placera inflytande belopp? Det tror jag ej. Styrelsens utlåtande med anledning af revisorernas anmärkning går nemligen i en annan riktning än ett förordande af den föreslagna räntenedsättningen. Styrelsen anser tvärt om, att den skulle betänkligt inverka på postsparbankens ekonomi, och håller före, att verkan af den föreslagna åtgärden skulle blifva helt annan än den dermed afsedda, att nemligen skilnaden mellan debet och kredit skulle blifva ännu större än förut. Jag tror ock att, om man nu skulle nedsätta inlåningsräntan, detta skulle i väsentlig mån förhindra postsparbankens utveckling, och denna tror jag vi böra på allt sätt söka befrämja.

I likhet med en föregående talare anser jag vidare, att tiden ej är inne för en räntenedsättning. Det kan visserligen inträffa, om räntan fortfarande nedgår, att svårighet uppstår för postsparbanken att placera de belopp som inflyta, men då lär väl styrelsen icke underlåta att göra de framställningar, som af förhållandena påkallas.

Deremot får jag anhålla, att Kammaren måtte biträda utskottets hemställan i den del, hvori den sammanfaller med det i reservationen framlagda skrifvelseförslaget. Jag anser nemligen att, om man ej på det sätt att räntan nedsättes skall söka vinna mera öfverensstämmelse mellan debet och kredit, man bör se till om ej andra sätt finnas. Jag tror att sådana sätt finnas, att nedsättningar i förvaltningskostnaden kunna göras till vinst för postsparbanken.

En föregående talare har gått närmare in i detaljer, än vi ansett lämpligt göra. Han har fört frågan från den allmänna ståndpunkten in på det personliga området och derifrån hemtat sina skäl. Han nämnde det arfvode, som utgår till ordföranden i postsparbanksstyrelsen. Han åberopade de stora förtjenster, den aktade chefen för postverket inlagt, och hemstälde, om det vore lämpligt att göra en nedsättning i arfvodet, så länge han trots brutna krafter ännu står kvar i embetet, samt tillade, att hjertat för ett annat språk. Jag tror icke, att talaren gjort postsparbanksstyrelsens ordförande någon tjänst med detta uttalande. Dennes förtjenster känna och värdera vi alla och vi känna honom för väl för att tro, att han ville behålla ett arfvode, som eljest ansåges vara i någon mån för högt, men som bestämdes till sitt belopp endast af personlig hänsyn. Fråga är således nu endast om detta arfvode är för högt eller icke, och jag tror, att man därför ej bör rådfråga hjertat, då man faller sitt omdöme i saken. Jag tror ej

heller postsparbanken skall vinna på, om man betraktar arfvodet för dess ordförande såsom en form för en nationalbelöning. Sådan bör sökas på annat håll.

Jag anhåller om bifall till reservationen.

Herr Samzelius: Då jag i mångt och mycket är ense med den siste talaren, kan det synas öfverflödigt, att jag vidare upptager Kammarens tid, men när jag hört att många af Kammarens ledamöter äro af den åsigt, att då frågan om nedbringande af postsparbankens förvaltningskostnader i allt fall utgör föremål för dess styrelses synnerliga omsorg och pröfning, samt förslag i ämnet är nästa riksdag att förvänta, det är onödigt att vid denna riksdag derom aflåta en skrifvelse, vill jag, som afslutade mitt förra anförande utan att göra något yrkande, nu framställa ett sådant. För min del kan jag icke frågå denna åsigt, och det måste medgifvas, att för styrelsen, som ansträngt sig i att hvad den kunnat nedbringa förvaltningskostnaderna, det skall kännas tungt att af Riksdagen erhålla en admonition i detta afseende. Man har sagt, visserligen icke så mycket här som i Andra Kammaren, att det barn, som man älskar, behöfver agas, men om barnet är välartadt, hvarför skall det då agas? När man ändå nästa riksdag får tillfälle att taga i ompröfning, om och hvilka besparingar kunna göras, hvar-till skall det då tjena att göra särskild framställning om en sådan pröfning?

Mot den siste talaren tillåter jag mig anmärka, att mig synes att man verkligen i denna fråga bör äfven något lyssna till hjertats röst, och jag tror icke, att jag med mitt yttrande derom emot min vilja gjort en otjänst åt någon. Denna Kammare har höga och ädla traditioner och till dessa hör att i dess beslut låta ej blott sparsamheten och den beräknande klokheten utan äfven hjertat göra sig något gällande. Jag hemställer om afslag å den nu förevarande punkten.

Herr Ekenman, Victor: Under den debatt, som föregick Riksdagens beslut om inrättande af en postsparbank, erinrar jag mig mycket väl, att man framstälde den bilden att det var ett frö, som lades, hvarur i framtiden skulle uppspira ett träd, hvilket skulle bära rika frukter. Det har visat sig, att framtiden väl realiserat de förhoppningar, man då uppstälde. För min del vill jag icke vara med om att vidtaga några åtgärder, som kunde hindra trädet i växten och verka menligt för denna stora och vackra inrättning, och jag kan icke komma till något annat resultat, än att det föreliggande förslaget skulle vara högst skadligt och vådligt för postsparbanken. Man säger nu att räntenedsättningen icke betyder något, men jag vågar påstå att erfarenheten talar ett annat språk. Räntans storlek har betydelse för den lille liksom för den store kapitalisten, och om den lille kapitalisten finner, att hans kapital icke blir tillgodosedt genom denna inrättning, så söker han sig om på annat håll. Resultatet blir sålunda, att post-

Ang. åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.

(Forts.)

Ang. åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.
(Forts.)

sparbankens verksamhet i någon mån hämmas genom den föreslagna reduktionen.

Hvad den andra åtgärden beträffar, har jag svårt att fatta, att några högre förvaltningsutgifter egt rum, än som varit nödiga. När jag icke kan finna detta, och utskottet icke uppgifvit, huru genom reduktion på förvaltningskostnaderna nämnvärda besparingar skola åstadkommas, men jag å andra sidan befarar, att man genom sådana åtgärder kan sätta hela inrättningen så att säga på allt för knapp diet, så vill jag för min del yrka afslag på både utskottets förslag och reservationen.

Vid slutet af detta anförande hördes rop på proposition.

Herr Smith: Jag vill endast be att få instämma i den siste talarens yttrande. För min del anser jag knappt någon institution bättre skött än denna, och jag finner det icke lämpligt att genom en skrifvelse göra någon slags prickning å denna institution, utan hemställer om afslag å denna punkt.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på den nu förevarande paragrafen yrkats, dels att Kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i grefve Sparres med fleres vid utlåtandet fogade reservation, dels ock att utskottets uti ifrågavarande § gjorda hemställan skulle afslås.

Härefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner, först på bifall till utskottets berörda hemställan och sedan på godkännande af hvardera af nyssnämnda båda yrkanden, samt förklarade sig anse propositionen på antagande af grefve Sparres med fleres omförmälda reservation vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition dervid antagits afslag å utskottets i ämnet gjorda hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande proposition:

Den, som antager det förslag, som innefattas i den af grefve Sparre med flere emot § 7 i statsutskottets utlåtande n:o 29 afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets i nämnda § gjorda hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—55;

Nej—40.

§ 8.

*Ifrågasatt in-
dragning af
det från tull-
medlen utgåen-
de bidrag till
Stockholms
rådstufvurätt.*

Friherre af Ugglas: Jag har hört sägas, att Andra Kammaren redan afslagit ifrågavarande skrivelse, och jag vågar hoppas, att Första Kammaren skall göra detsamma. Enligt min uppfattning skulle någon vinst icke tillskyndas staten, om utskottets förslag vunne afseende. För närvarande är det så stäldt, att alla tullmål afgöras af en särskild, såsom tullrätt fungerande afdelning af rådhusrätten, hvilken sammanträder på bestämda dagar. Ledamöterna i denna rätt hafva naturligtvis en stor vana vid dessa ärendens behandling, och målen afgöras med minsta möjliga tidsutdrägt för åklagare, parter och vittnen.

Skulle åter förslaget gå igenom, blefve följden den att tullmålen, likasom andra ärenden, måste lottas på rådstufvurättens fyra afdelningar. De komma då att afgöras i ordning med andra mål, och ingen kan med säkerhet bestämma dagen, då ärendena förekomma. Tullmålen komma då icke att behandlas med samma skyndsamhet och framför allt icke med samma likformighet som förut. Derpå skulle allmänheten förlora, och hvad vore vinsten? Jo, enligt betänkandet en besparing af 1,600 kronor, men efter all anledning blefve den vida mindre. Jag tror att denna vinst är så obetydlig, att den visst icke uppväger olägenheterna, och anser därför, att kammaren gjorde rätt, om kammaren följde Andra Kammarens exempel och afslog förslaget.

Herr Bennich: Jag har egentligen intet att tillägga till hvad den föregående talaren anfört, men som jag i mina yngre dagar haft äran tillhöra Stockholms rådstufvurätt i ett par och tjugo år och på senare åren, såsom herrarne torde känna, haft äran att vara chef för tullverket också i några och tjugo år, torde jag kunna antagas hafva någon erfarenhet i frågan, och på grund af denna erfarenhet ber jag att få säga, att jag anser den af utskottet föreslagna skrivelsen aldrig blifva till fördel för vare sig statskassan eller ärendenas behandling. Det blir kostnader och svårigheter vid tillämpningen, som fullt uppväga de fördelar man hoppats kunna hemta af den ifrågasatta förändringen. Institutionen, sådan den är, räknar lång tid tillbaka. Den är sedan år 1831. Så vidt jag vet, har icke någon berättigad anledning till missbelåtenhet föfunnits med den anordning, som blifvit följd.

Då dessutom Andra Kammaren, upplyst om dessa förhållanden, redan afslagit denna skrivelse, föreställer jag mig, att Första Kammaren

Ifrågasatt in- icke har någon anledning att biträda statsutskottets förslag, utan yrkar
 dragning af äfven jag för min del afslag på denna skrifvelse.
 det från tull-
 medlen utgåen-
 de bidrag till
 Stockholms
 rådstufvurätt.

(Forts.)

Herr Königsfeldt: Så vidt jag kan förstå, är det hufvudsakliga skälet, hvarför man yrkat afslag på denna skrifvelse, den förmenta svårigheten för tullmålens behandling vid rådstufvurätten i Stockholm, derest dess afdelning för tullmål indrages. Det förefaller mig svårt att fatta, hvarför det icke går an att indraga den särskilda afdelningen för tullmål i Stockholm, då det utan olägenhet gått för sig i Malmö och Göteborg, och af dessa städer åtminstone Göteborg icke torde hafva mindre tullmål än Stockholm. Enligt en statistisk uppgift, som för utskottet varit tillgänglig, har antalet af tullmål, som under de senare åren handlagts vid Stockholms rådstufvurätt, utgjort i medeltal 36 om året. Om för dessa den från tullmedel utgående ersättning beräknats i likhet med hvad som eger rum i rikets öfriga städer eller till 15 kronor för hvarje mål utöfver sex, hvilka skola handläggas utan ersättning, skulle samma ersättning hafva uppgått till endast 450 kronor i stället för som nu skett till 2,100 kronor, allt för år beräknadt. Jag kan icke inse svårigheten att genomföra den ifrågasatta förändringen. Såväl statsrevisorerna som utskottet hafva ansett att, då det låtit sig göra att uti de näst största städerna i Sverige, Malmö och Göteborg indraga rådstufvurätternas särskilda afdelningar för tullmål, sådan åtgärd äfven kunde vidtagas i Stockholm, då ersättningarna till rådstufvurätten i sistnämnda stad för handlagda tullmål borde utgå efter samma beräkning som i öfriga städer.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Friherre af Ugglas: Jag ber att få nämna, att det icke förhåller sig på samma sätt i Stockholm och Göteborg. I Göteborg fins det endast två afdelningar, som syssla med dessa ärenden, men i Stockholm blefve det fyra. Olägenheten att indraga anslaget i Göteborg var sålunda hälften mindre än den blefve i Stockholm. Jag kan sålunda icke annat än vidhålla mitt yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af Kammarrens förhandlingar, propositioner i enlighet med de yrkanden, som under öfverläggningen framstälts, nemligen först på bifall till hvad utskottet i förevarande § hemställt och sedan på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

§ 9.

Lades till handlingarna.

§§ 10—12.

Hvad utskottet hemställt och föreslagit bifölls.

§ 13.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 13 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen.

Ifrågasatt införande af öppen omröstning vid riksdagsförhandlingarna.

Herr Borg: Då jag i denna frågas behandling deltagit såväl i konstitutionsutskottet som i Andra Kammarerna och dervid hyllat den åsigt, att öppen omröstning är att föredraga framför slutna, ber jag få med några ord tillkännagifva, att jag vidhåller denna min åsigt. Vål vet jag, att det icke har någon praktisk betydelse för ögonblicket, men jag anser mig dock böra i största korthet motivera min uppfattning.

Jag föredrager den öppna omröstningen därför att jag icke kan finna att den slutna har några företräden. Jag kan tänka mig att i forna tider, då sjelfständigheten i riksdagen icke var så stor som nu, då till exempel en stackars bonde kunde frukta en mäktig adelsman, en lägre officer en morsk general, en landshöfding en kaxig civilminister o. s. v., detta omröstningssätt mötte betänkligheter, men alldenstund jag är fullt öfvertygad om att i närvarande tider ingen i svenska riksdagen förtrycker eller låter sig förtrycka, kan jag icke inse, hvarför det icke införes. Såväl äldre som nyare konstitutionsutskott hafva uttryckligen förklarat, att den öppna omröstningen danar manliga, frimodiga karakterer; äfven det nuvarande konstitutionsutskottet anser denna omröstning vara den »naturligaste och manligaste». När så är, frågar jag, hvarför man icke skulle antaga det mest manliga och frimodiga sättet? Jag kan icke heller föreställa mig, att det skulle möta svårigheter i praktiken, ty åtminstone hos de flesta folk med mera utvecklade politiska förhållanden begagnar man detta omröstningssätt i mångahanda församlingar, så ock hos oss. Stadsfullmäktige i Stockholm till exempel använda den öppna omröstningen, och man nyttjar den äfven inom flera af riksdagens egna utskott, ehuru konstitutionsutskottet ännu icke vågat införa den, utan alltjemt begagnar den slutna omröstningen.

Det tyckes framgå af utskottets betänkande, att det fruktar för att den öppna omröstningen skulle innebära för stor frestelse för de svaga, men jag föreställer mig, att kamraterna i kamrarne icke äro så svaga, att de rösta hit och dit, och om de vore så svaga, skulle väl den öppna omröstningen stärka dem, så att de blefve mera manliga

Ifrågasatt in-
förande af
öppen omröst-
ning vid riks-
dagsförhand-
lingarna.

(Forts.)

och frimodiga. Jag kan sålunda icke tro annat än att den skulle blifva till gagn för representantens karaktersutveckling. Hvad angår den öppna omröstningens fördelar för nationen, synas de mig äfvenledes vara påtagliga. Nu är det så, att en stor del af kamrarnes ledamöter yttra sig ganska sällan, och i landsorten får man därför ofta höra: hvar hafva vi vår riksdagsman? Vi veta icke, hvad han tänker i dessa stora frågor, och sådant kan vara ganska obehagligt. Kommittenterna lära icke att känna riksdagsmannens åsikter, såframt han icke yttrar sig eller reserverar sig; men om *alla* ledamöter uppträdde i hvarje vigtig fråga, skulle protokollet blifva än dyrare än de nu äro, och hvilken tid skulle ej åtgå? För öfrigt brukar man sällan reservera sig, äfven om ett beslut ogillas. Nationen får sålunda icke veta, hvad flertalet af dess representanter tänka, vare sig de representera i nio eller tre år. Detta gör att det politiska intresset minskas. Det går ända derhän, att sådana representanter, som sällan eller aldrig uppträda, betraktas mångenstädes utanför riksdagen såsom »voteringsmaskiner», oaktadt många bland dem helt visst hafva bättre insigt i åtskilliga frågor än en och annan af dem, som pläga tala; ja, det kan gå så långt, att en representant icke kan skydda sin offentliga riksdagsmannaverksamhet, om han icke talar i riksdagen. Det har händt mig sjelf, att jag fått läsa i en så kallad aktad tidning, att jag talat ett och röstat *ett annat*, utan att jag kunnat med riksdagsprotokollet försvara mig.

Utskottet menar, att tid besparas på det nuvarande sättet. Jag är af motsatt åsigt. Det upptager tvärtom mycken tid, ty det fordrar mera talande. Naturligtvis går det ock fortare med sjelfva den öppna omröstningen än med den slutna.

Man säger vidare, att den öppna omröstningen är en »främmande plägsed», hemtat från utlandet, men, mine herrar, »all bildning står på ofri grund till slutet, blott barbariet var en gång fosterländskt». När hafva vi kunnat *skydda* oss mot *främmande plägseder*? Hafva vi icke till exempel från Tyskland hemtat mönster för våra skolor, vår kyrka, vår industri o. s. v.?

Slutligen finner utskottet svårighet att, i händelse af införande af öppen omröstning, ordna talmännens ställning vid densamma. Denna svårighet torde dock ej vara af betydighet. Talmannen är ju dock representant liksom vi andra och torde väl som sådan kunna, utan men för något intresse, afgifva sin röst under en eller annan form.

Jag tror visserligen ej att förslaget nu går igenom, hvarken här eller i Andra Kammaren, men är förvissad om, att det har framtiden för sig, samt att ifrågavarande reform redan nu vore nyttig för representationen och skulle höja det politiska medvetandet och lifvet i vårt land, hvarför jag, om jag också ej gör något yrkande, ber att få instämna i motionens syfte.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Den ärade talaren

gjorde icke något yrkande, och jag kan därför fatta mig kort. Det är endast en sida af frågan, som jag vill något litet belysa. Hufvudmotivet för den öppna omröstningen är, att hvar och en representant skall vara och visa sig vara en själfständig man, som öppet uttalar sin öfvertygelse och står för den. Detta är nu godt och väl. Men för att hafva en själfständig öfvertygelse fordras ock ega en grundlig sakkänedom, eljest blir ej ens åsigt själfständig, karakteren må vara huru oberoende som helst. Men nu frågar jag: är det ens möjligt, att hvar och en representant får tillfälle att grundligt studera alla de ärenden, som förekomma vid riksdagarne? Säkerligen är det omöjligt, och hvar och en af oss är säkerligen någon gång i den ställning, att han måste rätta sitt votum nästan uteslutande efter den diskussion, som här eger rum, eller efter det omdöme, som afgifves af en man, på hvilken han litar. Men ej alltid är det så att den bästa saken får den bästa försvarare, och då samma fråga å nyo framkommer, kan det hända, att man fått nya och bättre skäl för den åsigt, mot hvilken man förut voterat.

Ifrågasatt införande af öppen omröstning vid riksdagsförhandlingarna.

(Forts.)

Det blir ju då rätt att ändra sin ståndpunkt och votera annorlunda. Har nu omröstningen varit hemlig, möter sådant ingen betänklighet, men har man en gång öppet voterat för ena sidan, blir det, synes det mig, alltid svårare att ändra sitt votum.

I afseende på partigruppering och partidisciplin tror jag saken vara ligkiltig, och är det någon som vill låta sina kommittenter veta hvad han voterar, så har han ju rätt att yttra sin mening till protokollet, och det så kort han vill. Valmännen hafva i alla fall ingen rätt att bestämma hans votum.

Då jag således ej anser förslaget nödigt, yrkar jag afslag derpå.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan.

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 13 och 14 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 37 och 39 regeringsformen.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 13 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 27, i anledning af väckt förslag om tillägg till gällande bestämmelser angående saköreslängd.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 13 och 14 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 28, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen samt skrifvelse till Konungen i fråga om ändring af 18 kap. samma lag.

1 punkten.

Ifrågasatt upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen.

Herr Bergström: Mellan motionären i frågan, herr Berg, utskottets pluralitet och reservanterna, bland hvilka jag är en, råder en fullständig öfverensstämmelse deri, att vi anse den från predikstolen högtidligen förkunnade bannlysningen eller det så kallade stora bannet vara fullkomligt olämplig och stridande mot nutidens kristliga medvetande. Redan i sjelfva kyrkolagen, i början af 10 kapitlet, som handlar »*Om bann*», uttalar lagstiftaren sin förhoppning, »att den processen, som till bannlysning hörer, med den högstes bistånd ej någon tid, eller fast sällan, skall behöfvas.» Mig veterligen har icke heller någonsin inom vår kyrka förekommit, att man tillämpat den högtidliga form för utestängande från församlingens gemenskap, som kallas den *större bannlysning* och som kulminerar i den offentliga förkunnelsen från predikstolen. Ett så fullständigt utestängande från gemenskap med Guds församling, som den större bannlysningen, derest den ifrågakomme, skulle innebära, saknar visserligen icke motsvarighet och förebild i nya testamentet. Jag hänvisar i det hänseendet till Pauli 1:sta bref till Korintierna, der han dömer, att en församlingsmedlem, som gjort sig skyldig till sådan skörlefnad, som icke ens bland bedningarne omnämndes, nemligen att han hade sin faders hustru, skulle utstötas ur församlingen och öfverlemnas åt satan till köttets förderf, på det att anden måtte blifva frälst på Herren Jesu dag. Utstötningen hade ock åsyftad verkan, ty i sitt 2:dra bref till Korintierna förordnar Paulus om den bestraffades återupptagande i församlingen. Men om än således en förebild för det större bannet kan uppvisas, lär man väl icke vilja bibehålla det i den form, hvari det nu förekommer i vår kyrkolag och som allt för mycket erinrar om den katolska kyrkans bannlysning, som för oss protestanter är så vidrig.

Deremot torde utskottet och reservanterne å ena sidan, och motionären å den andra, icke vara ense derom, att alla bestämmelser om det s. k. mindre bannet, hvarigenom en syndare för viss tid utestänges från nattvarden och andra kyrkans friheter, kunna och böra i allo upphäfvas. Visserligen är det sant, att fråga derom har varit väckt i vårt grannland Finland, när der lagstiftades rörande kyrkotukten, men man stannade vid att bibehålla detta bann. Jag tror icke heller, att det går an att fullständigt upphäfva detta så kallade mindre bann eller utestängandet från nattvarden. Det *får* icke betraktas såsom ett tuktomedel, utan det *bör* betraktas såsom ett skyddsmedel att i evangelisk anda användas till fromma icke allenast för sakramentets helgd utan äfven för församlingen och syndaren, som utestänges.

Frälsaren sjelf säger ju i bergspredikan: »gifven icke det heliga åt hundarne och kasten icke edra perlor för svinen, att de icke nedtrampa dem med sina fötter och vända sig om och rifva eder.»

Ifrågasatt upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen.

(Forts.)

Jag tror således icke att det går an att, på sätt motionären önskar och möjligen äfven herr Borg, som år 1884 var motionär i ämnet, ur vår kyrkolag borttaga alla bestämmelser om utestängande från nattvarden.

Emellertid förefinnes högeligen behof af att reformera den svenska kyrkolagstiftningen, i hvad den rör kyrkotukten, men i stället för att rigta sina reformatoriska anlopp mot den författning, som mer än allt annat kräver reform, nemligen förordningen den 4 maj 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande, vänder man sig mot bestämmelser, som, enligt hvad allmänt erkännes, aldrig tillämpas, och således äro att anse som döda. Nämda författning är behäftad med synnerligen svåra fel och lyten. Redan den omständigheten, att den enskilde skrift med aflösning, som åberopade förordning i vissa händelser påbjuder såsom vilkor för att komma i åtnjutande af den heliga nattvarden, skall undergås icke allenast inför själasörjaren utan i närvaro af två eller tre församlingens medlemmar, dem själasörjaren tillkallar, ställer den i viss mån i likhet med den förut brukliga, numera — desto bättre — afskaffade offentliga kyrkoplikten och den får derigenom karakteren af ett borgerligt straff, hvilken karakter borde vara alldeles främmande för denna skrift med aflösning. Vidare är denna författning felaktig deri, att, oaktadt den uppställer den grundsatsen, att när visst brott mot borgerlig lag blifvit begånget och bestraffadt, den straffade bör för undanrödjande af den förargelse, han genom sitt brott inom församlingen åstadkommit, underkasta sig enskild skrift, författningen likväl icke fullständigt uppräknar alla de likartade brott, som borde medföra samma påföljd. Så till exempel stadgas det, att den, som slagit eller smädat sina föräldrar, är skyldig att undergå enskildt skriftermål; men enligt mitt förmenande har den, som slagit eller smädat sina morföräldrar eller farföräldrar, gjort sig skyldig till lika stor förseelse, och hvarför skulle då icke en sådan förbrytare jemväl undergå enskild skrift? Slutligen förekomma der förseelser af den art, att de icke borde kräfvä, om jag så får säga, försoning genom enskild skrift, till exempel om en qvinna, som har ett oäkta barn, råkat att af våda ligga det ihjel. Till allt detta kommer att efter utfärdandet af 1864 års strafflag församlingarnes själasörjare, som hafva att tillämpa 1855 års förordning, dervid stöta på de största svårigheter att rätt tolka dess bestämmelser. Det är alltså hög tid att komma dem till hjälp genom att reformera hela lagstiftningen om kyrkotukten.

Nu föreligger verkligen ett ganska rikt och godt material för att åstadkomma reformer inom vår kyrkorätt. Vi hafva det af 1869 års kyrkolagskomité år 1873 framlagda förslaget till ny kyrkolag. Här finnes högsta domstolens protokoll vid granskningen af detta förslag;

Ifrågasatt upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen.
(Forts)

här finnas otaliga uttalanden inom kyrkomötet och Riksdagen, motioner och skrivelser, så att det är ingalunda behöfligt att, såsom Riksdagen i skrifvelse den 17 februari sistlidet är ifrågasatte, utarbета ett nytt fullständigt förslag till kyrkolag, hvilket endast skulle hindra fortgåendet på de partiella reformernas väg. Det gäller blott att man vill taga ihop med saken. Det är det, som hittills icke skett. Kyrkomötet har år 1878, såsom jag visat i min reservation, anhållit om en ny lagstiftning rörande kyrkotukten. 1883 års kyrkomöte begärde särskildt, att regeringen skulle taga ihop med frågan om sådan ändring i förordningen den 11 december 1868 om särskilda sammankomster för andaktsöfning, att den i samma förordning förekommande bestämmelse om straff för den, hvilken underlåte att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utföfvande af lärareverksamhet, blefve utbytt mot stadganden om påföljder för den felande af kyrklig art. Riksdagen har i skrifvelse den 16 mars 1886 anhållit om liknande ändring i samma förordning. Nu frågar jag: om icke det i min reservation uppgifna sättet är det lämpligaste att åstadkomma den reform, som från alla håll lifligt önskas, och öfver hvars uteblifvande kyrkans organ beklaga sig svårligen? I sista häftet af Teologisk Tidskrift säges t. ex. så här: »Vi tro, att en begäran sådan som den nu framställda redan i och för sig skall blifva för regeringen en sporre att lemna verklig och verksam uppmärksamhet åt de föreställningar och önskingar, som af kyrkomötet inför Kongl. Maj:t framställas. Den bör blifva det så mycket mera som ifrågavarande beslut fattades utan votering och utan annan egentlig meningsskiljaktighet än den som afsåg sättet för vinnande af målet».

För min del är jag öfvertygad att, om Riksdagen instämmer i en sådan anhållan som 1878 års kyrkomöte framstälde och som Första Kammaren år 1884 för sin del beslöt, så skall det påskynda framläggandet af ett sådant lagförslag, som här är i fråga. Vi hafva redan på de partiella reformernas väg åstadkommit rätt mycket: vi hafva fått ordnade bestämmelser rörande grunderna för presternas befordran. Vid denna riksdag har den s. k. presterliga strafflagen eller lagen om straff för embetsbrott af prest, gått igenom; om jag öfverblickar området för kyrkolagen, så återstå egentligen för en reformerad lagstiftning icke flera än två eller tre större delar, nemligen frågorna om organisationen af domkapiteln, huru biskoparne skola väljas och om kyrkotukten. Blifva dessa afgjorda och lösta, tror jag, att kyrkolagen i de väsentligaste delarne är färdig, ty nu gällande kyrkolag innehåller derutöfver, såsom kammaren vet, endast en mängd liturgiska bestämmelser, hvilka faktiskt aldrig komma under Riksdagens pröfning. Den är redan i många stycken ändrad genom kyrkohandboken o. d.

Emellertid, fastän allt detta erkändes inom lagutskottet, så strandade motionen på formella betänkligheter. Jag deremot menade, att detta års lagutskott skulle, likaväl som 1884 års, kunnat med anledning af motionen föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att

Kongl. Maj:t nu ville egna nådig uppmärksamhet åt denna viktiga fråga, och det är under antagande att kammaren 1889 intager samma ståndpunkt som 1884, som jag dristar hemställa, att kammaren ville, med afslag å lagutskottets betänkande, i enlighet med hvad jag i min reservation föreslagit och med anledning af herr Bergs motion, anhålla i skrifvelse det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета förslag till lag om kyrkotukt samt framlägga samma förslag till Riksdagen det år, nästa allmänna kyrkomöte sammanträder.

Ifrågasatt upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen.

(Forts.)

Herr Borg: Lagutskottets ärade ordförande är denna gång en större optimist än jag. Han tyckes föreställa sig, att en kyrkotuktslag skulle kunna åstadkommas. Jag önskar att så vore förhållandet, att det mindre bannet kunde utbytas mot en lämplig kyrkotukt, det större skulle naturligtvis till alla delar försvinna. Här inträder dock min pessimism. Jag tror nemligen att den åsyftade kyrkotukten numera icke kan åstadkommas, alldenstund statskyrkan icke velat släppa ifrån sig hvarken hedningar, fritänkare eller någon sekt, som *icke* öfverensstämmer med statskyrkans läror, utan envisats att hålla olika troende qvar, trots alla de bemödanden, som gjorts för att befria dem från statskyrkan. När så är förhållandet, hemställer jag till den ärade kammaren, huruvida det ens låter tänka sig, att församlingen skall gå in på en kyrkotukt, som träffar äfven sådana, hvilka icke erkänna kyrkans lära. Vi skulle då få en kyrkotukt gällande för hedningar, fritänkare, baptister, mormoner m. fl.! Redan ur denna synpunkt är utsigten för en kyrkotuktslag numera mycket mörk, ja, det förefaller mig som om det skulle vara rent af omöjligt att få eu sådan under våra nuvarande förhållanden. Dervid är sålunda, enligt min tanke, ingenting vidare att göra. Jag ber emellertid att få säga ännu några ord i afseende på min uppfattning af frågan.

Lagutskottets utlåtande yppar en ny, betänklilig remna i den svenska statskyrkan, enär det visar att samma kyrka varit oförmögen att under loppet af 15 år inom sig undanrödja sådana element, hvilka lagutskottet år 1884 förklarade »i flera afseenden strida mot nutidens kristliga medvetande», en åsigt, som äfven det nuvarande lagutskottet vidhållit.

Enär redan 1873 års kyrkolags-komité afgifvit förslag om ny kyrkolag och kyrkotukt, 1878 års kyrkomöte derom aflätit skrifvelse till Kongl. Maj:t, vid 1883 års kyrkomöte motionerats om samma sak, riksdagens Första Kammare år 1884 tillstyrkt en ny skrifvelse härom, Andra Kammaren bifallit min motion om hela 10 kapitlets borttagande ur kyrkolagen, 1888 års kyrkomöte förkastat förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t i frågan samt, slutligen, regeringen under hela denna tid hållit sig öfverksam i saken, synes mig klart, att icke en gång kyrkomöte, riksdag och regering tillsammans *kunnat* befria kyrkan från ifrågavarande erkändt icke kristliga element, ty att de *velat* har man ju ej ringaste rätt att betvifla.

Under sådana förhållanden kan man blott beklaga, att bannlys-

Ifrågasatt upp-
häfande af
10 kap. kyrko-
lagen.
(Forts.)

ningsstraffet än i dag står kvar, i strid mot det kristliga medvetandet. Enligt mitt förmenande skulle det för den svenska statskyrkan varit mycket nyttigare, om den helt enkelt afskaffat både det större och mindre bannet samt icke ifrågaställt någon ny kyrkotukt, enär de flesta församlingar anse redan de i allmänhet stora, flerstädes omåttligt stora löner, rikets biskopar och en del kyrkoherdar enligt fastställda regleringar uppbära, vara mer än tillräcklig kyrkotukt, utan att från något håll försök ens blifvit gjordt att nedbringa de omåttliga lönerna till öfverensstämmelse med regleringens anda och mening.

Jag har ej något yrkande att göra.

Herr Hedlund: Enligt mitt förmenande utgör det en bland de största svagheter hos vår territoriella kyrka — jag säger med afsigt icke *statskyrka* — att den icke kan åstadkomma någon verklig kyrkotukt. När det bildas en församling, en fri församling, låt vara en separatistisk, efter det föredöme, som den apostoliska kyrkan gaf, hvori liktänkande, fromt sinnade människor, samlas till gemensam andakt, då göra de det under den ömsesidiga öfverenskommelsen, att den, som icke håller med oss i läran, den vare skild från oss, och den, som drifver ett ogudaktigt och brottsligt lefnadssätt, vare också skild ifrån oss. När en ledamot väckte förargelse inom kyrkan, så bannlystes han d. v. s. jagades bort ur församlingen. Men kyrkan gick till andra förhållanden, och visserligen icke till några lyckligare, äfven när den, som åstadkommit eller åtminstone väsentligen bidragit dertill, till kyrkans skam fick namnet *den store*. Så kommo vi in i dessa territoriella förhållanden, i hvilka vi ännu till väsentlig mån lefva. När jag flyttar in på ett visst *område*, så kommer jag att derigenom tillhöra en viss *församling*. Det heter, att jag tillhör Jakobs eller Johannes' eller någon annan församling, därför att jag der tagit min bostad. Hvad jag har för tro, tages härvid ej i betraktande; jag skrives in i kyrkböckerna och jag hör till församlingen. Om jag går till kyrkoherden och säger: jag är otrogen; jag tror icke på de dogmer, som kyrkan predikar; jag kan icke anse mig tillhöra denna församling, så svarar han: jo, min bästa vän, det gör du visst; du har flyttat in hit och tillhör därför min församling. Detta tycker jag vara ett falskt förhållande; låt mig därför gå, säger jag. Nej, svarar han, det får du dock icke.

Nu frågar jag, om under sådana omständigheter kyrkotukt är möjlig, ty det ligger i begreppet kyrkotukt, att församlingens medlemmar skulle kunna säga: du är ovärdig att tillhöra oss, därför skall du gå din väg. Ja, jag önskar ingenting högre. Det var fullt konsekvent, när svenska staten skref sin landsförvisningslag, ty då hade man uppnått idealet, att stat och kyrka var ett, då kunde man ännu säga: nu äro vi ett rike och en kyrka; nu finnes en enda tro och en bekännelse. Staten hade fått magt öfver alla enskilda åsigter och då kunde man säga: den som djerfves hysa en annan mening, den vare

förvisad ur kyrkan. Ja, ur kyrkan, det var riktigt, men eftersom kyrka och stat vore ett, så fick han också gå ur riket; han blef landsförvist. Så gick det ända tills den beskedlige litografen Pettersson fick sitta på en präm i Öresund; i Sverige fick han icke stanna och Danmark ville icke taga emot honom. Då blef landsförvisningsstraffet afskaffadt.

Ifrågasatt upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen.

(Forts.)

Skola vi få en allvarligare kyrkotukt, så måste det ursprungliga församlingsbegreppet återföras. Dissenterförsamlingarna äro i sjelfva verket nu de enda representanterna för det sanna församlingsbegreppet, ty församling betyder icke detsamma som en kommun. En församling i evangelisk mening är en förening af liktänkande menniskor, en »ecclesia», men nu betydde ordet ecklesiastik något helt annat. En ecklesiastik embetsman är icke alldeles detsamma som en församlingens tjänare. Jag önskar all lycka åt dem, som arbeta på en kyrkotuktslag. Att få tukt inom församlingen, det vore att afhjelpa ett behof. Det är en sorglig företeelse, att till följd af denna brist vår kyrkas män haft ett visst berättigande att lemna tidens humanitära sträfvan den å sido. De predika väl mot osedligheten, men då det gäller att i handling gripa in, stå de ofta overksamman. Det är deras stora synd. Den sammanhänger med hela institutionen. Emellertid önskar jag upprigtigt, att man måtte komma till något resultat på detta lagstiftningsområde och jag kan omöjligen finna det annat än rent af upprörande, att regeringen under så lång tid kunnat lemna en så vigtig angelägenhet obeaktad, hvadan jag för den delen förenar mig i den af lagutskottets ärade ordförande afgifna reservationen, att åtminstone detta orimliga stora bann måtte blifva borttaget, detta stora bann, som innebär icke blott, att jag, om jag bekänner mig till en friförsamlings lära, att jag såsom kättare uteslutes från kyrkans förmåner, hvilka jag icke frågar efter, utan äfven att jag icke skall kunna mottagas i mina vänners hus och familjer. Att en sådan återstod af den katolska läran skall kvarstå i vår kyrka, är så orimligt, att det icke kan efterleivas. Men man vet dock ej, om tillämpning af lagen kan komma att inträffa. Der kan komma någon biskop, någon kyrkolärare, som säger: så står det i lagen och jag måste tillämpa denna. Vi hafva ju sett huru en upplyst justitieminister åstadkommit tillämpning af tryckfrihetslagen, äfven i dess föräldrade bestämmelser, emedan »lagen måste efterleivas», och hvad trygghet har man väl då mot, att icke någon annat zelot kan komma och säga detsamma om bannlysningen i kyrkotuktslag. Föreskriften är visserligen orimlig, säger han, men så länge den kvarstår i lagen, måste den efterleivas. Jag tror därför, att det vore skäl, att regeringen toge allvarligt itu med denna sak, och jag kan således icke annat än lifligt understödja lagutskottets ordförandes reservation.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

*Ifrågasatt upp-
höfvande af
10 kap. kyrko-
lagen.
(Forts.)*

Herr Billing: Då den siste ärade talaren slutade med att yrka bifall till herr Bergströms reservation och jag är med honom i detta fall fullkomligt ense, så skall jag icke upptaga kammarens tid med att inlåta mig i något slags pröfning af åtskilligt utaf det, som, han såsom inledning till sitt yrkande omnämnde, isynnerhet som jag icke fann det stå i något nödvändigt sammanhang med detta yrkande. Jag skall således icke granska hans uppfattning af hvad som är en församling eller icke, icke heller hans påstående om sammanhanget mellan kyrkotukt och dissenterlag och framför allt icke den punkt som i hans anförande var hufvudpunkten, nemligen att inom den svenska kyrkan ingen kyrkotukt vore möjlig. Emellertid öfvas inom denna kyrka dock någon kyrkotukt och alla vår församlings vänner äro angelägna om, att inom henne må kunna öfvas kyrkotukt. Man kan ju vara öense i åtskilliga punkter rörande kyrkotuktens syfte och form, men jag skall icke upptaga tiden med att inlåta mig på dessa svåra och ganska ömtåliga frågor. Jag instämmer i det, som herr Bergström nyss yttrade, åtminstone i det hufvudsakligaste deraf. Jag ber blott att få betona en af de punkter, som han framhöll. Man kan vara öense om huru kyrkotukten bör vara anordnad, men man kan icke vara öense om det önskvärda deruti, att man vet hvad kyrkolagen i detta ärende bjuder eller icke bjuder, att man vet hvad lagen tillåter eller icke tillåter. Det är ett ganska beklagligt förhållande, när man icke alls vet hvad i en sak är gällande lag eller icke. Sådan är nu situationen beträffande kyrkotukten. För att bestyrka detta skall jag anföra ett exempel, som krafvigare än något annat torde stämman herrarne för att rösta för reservationen. Nyligen har, genom justitieombudsmannens åtgärd, en prest blifvit åtalad inför Upsala domkapitel för en med kyrkotukten sammanhängande åtgärd. Justitieombudsmannen ansåg hans handlingssätt hafva varit lagstridigt, Upsala domkapitel har resolverat att det icke ansåg hans åtgörande hafva varit lagstridigt. Här stå således tvänne myndigheter emot hvarandra, justitieombudsmannen å ena sidan och Upsala domkapitel å den andra. För min del tvekar jag icke att hysa samma uppfattning i detta afseende som Upsala domkapitel, en uppfattning, som säkerligen hyses af rikets alla domkapitel och, jag vågar säga, nästan af alla Sveriges prester. När lagen är så oklar och då det är så ovisst hvad som är gällande lag, då det t. o. m. sättes i fråga huruvida icke sjelfva grundförfattningen i detta ärende, 1855 års förordning, har blifvit upphäfd genom den nya strafflagen, så synes det mig redan på denna grund vara tillräckligt ådagalagdt, att man bör eftersträfvä bättre reda och ordning. Det är åstadskommandet af sådan som reservationen afser, hvarföre jag anhåller att kammaren måtte bifalla densamma.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu förevarande punkt endast yrkats, att

Kammaren skulle bifalla herr Bergströms vid ifrågavarande utlåtande fogade reservation.

Sedermere gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i punkten hemställt och vidare på godkännande af nyssberörda yrkande, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

2 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogos å nyo statsutskottets den 14 och 16 i denna månad bordlagda memorial:

n:o 30, med förslag till sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en fråga under riksstatens sjette hufvudtitel.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

n:o 31, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande anslag till fortsättning af arbetena å stambanan norr om Sollefteå.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Föredrogos å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 14 och 16 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 6, angående allmänna bevillningen.

1 punkten.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

2 punkten.

Lades till handlingarna.

Föredrogos å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 14 och 16 i denna månad bordlagda betänkande n:o 7, angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Ändrade be-
stämnelser an-
gående bevill-
ningsafgift af
vissa handlan-
de och handels-
expediter.

1 punkten.

Herr Hedlund: Kammaren har säkerligen icke tålmod att åhöra något långt anförande i detta ämne, och jag skall därför blott i korthet säga hvad jag har att anföra. Jag anser, att den af bevillningsutskottet föreslagna skatten på handelsresande är alldeles orimlig och jag vill tillägga, att jag är alldeles viss på, att många svenska industriidkare med mig anse sig hafva en stor nytta af dessa handelsresande och stå till dem i synnerlig förbindelse icke minst derigenom, att de bespara oss ganska dyra och vidsträckt resor till andra länder, der industrien fått en större utveckling och hvilkas förhållanden i många stycken vi icke skulle kunna taga reda på, om icke just dessa handelsresande kommo och genom sina profver bragte till de svenska industriidkarne kännedom derom, hvarigenom dessa blifva i tillfälle att förbättra såväl sina arbetsmetoder som sina redskap inom olika brancher. Jag talar här af egen erfarenhet, men vill dermed icke påstå, att icke en del handelsresande, t. ex. sådana som vilja öfvertala folk att köpa vin, kunna vara ganska obehagliga. Emellertid anser jag att utskottet här icke bort, på sätt nu skett, föreslå ökad beskattning på handelsresande. Jag vet emellertid ganska väl, att det nu är fäfängt att spjerna emot udden.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Ifrågasatt ün-
dring af 7 §
i förordningen
ang. bevill-
ningsafgifter
för särskilda
förmåner och
rättigheter.

2 punkten.

Herr Anderson, Albert: Såsom kammaren af bevillningsutskottets föreliggande betänkande finner, stadgas i 7 § i kongl. förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter, »att utländsk man eller qvinna, som med vederbörligt tillstånd, mot inträdesafgift, för egen räkning gifver konsert eller annan musikalisk tillställning, uppförer skådespel, förevisar konstridning, lindansning, mekaniska eller andra konster, kosmoramor, panoramor och andra optiska konststycken, vaxkabinetter, samlingar af djur och naturalier med mera, erlägger för hvarje särskild konsert eller hvarje dag, då skådespel eller annan föreställning gifves, i Stockholm och Göteborg, tre kronor och å annan ort inom riket en krona femtio öre.»

Enligt min tanke kan det icke vara lämpligt att med lika afgift belägga så olikartade föreställningar som dem, hvarom här är fråga. Under denna paragraf falla föreställningar af ganska högt konstvärde, som verkligen förädla och bilda, men derunder falla också föreställningar, som icke ega något konstvärde, som ofta verka mera till skada än till gagn för åhörarne eller åskådarne. Motionären har också berört detta. Han har uttalat den åsigten, att »en behörig åtskilnad emellan de olika prestationernas och deras utföwares relativa värde

borde iakttagas». Här synes det mig, att motionären haft aldeles rätt. Bevillningsutskottet har likväl icke afgifvit något yttrande om dessa föreställningars olika inbördes värde eller något förslag huruledes man skulle kunna beskatta dessa föreställningar olika. För min del är jag öfvertygad om behofvet af en ändring i denna paragraf i det syfte, att det blir särskilda bestämmelser för sådana föreställningar, som ega högre konstvärde, och särskilda bestämmelser för de öfriga. I detta syfte yrkar jag återremiss på punkten.

Ifrågasatt ändring af 7 § i förordningen ang. bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

(Forts.)

Herr Forssman: Bevillningsutskottet har egnat mycken uppmärksamhet åt denna motion, men har icke på den basis, på hvilken motionären ställt sig, kunnat komma till något resultat. Motionären utgår derifrån, att den bevillningsavgift, som betalas af utländska artister af högre eller lägre rang, skulle delas emellan stat och kommun. Denna avgift har hittills icke gått till något mera betydande belopp, den har utgjort omkring 10,000 kr. om året. Man har föreställt sig, att ett kompaniskap emellan stat och kommun om en så jämförelsevis obetydlig skatt icke skulle vara lämpligt. Utskottet har försökt utfinna någon passende beskattningsgrund, hvarigenom den orättvisa skulle kunna undvikas, som nu otvifvelaktigt eger rum derigenom, att alla beskattas lika, oafsedt den större eller mindre vinst, som en föreställning kan lemna.

Frågan är också ganska invecklad; ty jemte det, att man bör göra afseende på dessa prestationers mer eller mindre inbringande beskaffenhet, så borde, enligt min tanke, en annan brist i vår nuvarande lagstiftning i detta ämne samtidigt afhjelpas, den brist nemligen, som består deri, att den ifrågavarande § i bevillningsförordningen handlar endast om utländsk man eller qvinna, som *för egen räkning* gifver föreställning. Nu är det emellertid bekant, att en stor del utlänningar, som här uppträda, såsom musici, skådespelare och andra, icke gifva föreställningar *för egen räkning*, utan såsom engagerade utaf innehafvaren af en teater eller konsert-etablissemang, såsom Tivoli, cirkus och andra dylika. Det är väl då icke rättvist, att desse, som dock uppträda emot aflöning, och denna ganska hög, skola blifva obeskattade endast derför, att de icke gifva föreställning *för egen räkning*. Det kan ofta hända, att sådana, som låta engagera sig af andra, hafva större behållning än de, som sjelfva gifva eller anordna föreställning. Jag har mig bekant, att utländske sångare, som uppträda i hufvudstadens musiketablissemang, betalas ganska rundligt för hvarje afton. Jag vet icke om de blifva beskattade, men jag tror icke, att de kunna beskattas efter denna paragraf.

Att lägga de olika *slagen* af prestationer till grund för en olika bevillningsavgift tror jag blir mycket svårt, ty äfven inom samma slag af prestationer är talangen och attraktionskraften på publiken, och i följd deraf inkomsten, så ofantligt olika. En musikalisk föreställning af Patti gifver nemligen ett annat resultat än en föreställning af ar-

*Ifrågasatt in-
dring af 7 §
i förordningen
ang. bevill-
ningsafgifter
för särskilda
förmåner och
rättigheter.*

(Forts.)

tister utaf 3:dje och 4:de ordningen. Jag tror därför att denna indelningsgrund icke leder till en rättvis beskattning. Man talade inom utskottet äfven om andra grunder för beskattningen. Man kunde t. ex. beskatta de lokaler, i hvilka uppträdandet skedde, och derigenom komma till en beskattning, som något så när stälde sig efter inkomsten. Festlokalerna skulle beskattas af bevillningsmyndigheterna i de städer, der de funnos. Äfven andra lokaler, som allmänt användas till föreställningar, ehuru de icke från början äro uteslutande afsedda därför, skulle kunna äsättas en viss afgift. Äfven skulle man kunna bestämma en afgift för sådana utlänningar, som uppträdde under öppen himmel eller i för tillfället apterade lokaler. Denna fråga är, såsom synes, ganska vidlyftig, om den skall lösas på ett tillfredsställande sätt.

Det yttrades inom bevillningsutskottet äfven den åsigten, att en beskattning af ifrågavarande slag lämpligen skulle kunna här och hvar öfverlätas åt kommunerna, så att dessa, ungefär på samma sätt som de i viss mån ega beslutande rätt i fråga om utskänkning och beskattning af spirituösa drycker, äfven skulle ega besluta i fråga om den beskattning, hvarom här talats. Det finnes en skatt, som kommunen ensam beslutar och som odelad ingår till kommunen, och det är hundskatten. Denna är genom en särskild förordning stadgad. Jag erkänner villigt alla de brister, som nu vidlåda bevillningsförordningen i förevarande fall, och då frågan förevar inom utskottet, talade man äfven om en återremiss, något som jag icke då och icke heller nu motsätter mig. Jag har velat för kammaren söka göra reda för svårigheterna och tillika upplysa, att utskottet icke underlåtit att egna densamma en ganska omfattande pröfning.

Jag har intet yrkande att göra.

Herr Samzelius: Under det bevillningsutskottet i föregående punkt af sitt betänkande visat en ganska stor stränghet emot utländska handelsresande, har utskottet deremot, såsom det synes, i denna punkt visat allt för stor liberalitet emot utländska konstnärer. Utskottet säger visserligen i sitt utlåtande, att det finner motionärens framställning vara behjertansvärd, men utskottet föreslår icke den ringaste åtgärd. Att den nuvarande beskattningen är otillfredsställande, derom är jag öfverens med utskottet, ty en beskattning af 3 kronor för hvarje prestation, då det gäller att gifva en föreställning i t. ex. en cirkus, som inbringar ända till 2 à 3,000 kronor, kan icke vara lämplig. Om man än icke bör lägga hinder i vägen för utländska artister, hvilka i en eller annan branche uppträda här i landet för att täfla med våra inhemska, så borde de dock icke vara i en privilegierad ställning i afseende på beskattningen. De borde nemligen hafva minst samma beskattning som våra inhemska konstnärer. Då emellertid en utländsk sängerska kommer hit för att uppträda, betalar hon ingenting, om hon uppträder såsom engagerad hos någon

inhemsk person, men uppträder hon för egen räkning, skall hon här i Stockholm betala tre kronor för hvarje tillställning. Om hon då t. ex. på 5 föreställningar kan förtjena ända till 10,000 kronor, så betalar hon för dessa icke mera än 15 kronor, under det att de inhemska konstnärerna få betala en procent i bevillning af inkomsten och vidare 5 å 6 procent till kommun. Det synes således att utskottet är öfverflödigt liberalt emot de utländska konstnärerna, hvilka icke borde göra anspråk på att behandlas bättre än de inhemska.

Ifrågasatt ändring af 7 § i förordningen ang. bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

(Forts.)

Den föregående talaren har anmärkt, att det vore otjenligt att uppställa något bolagsförhållande mellan stat och kommun, emedan det skulle skada saken. Jag tror icke att det vore orimligt, ty tänker man på förevarande fall, så få de inhemska konstnärerna betala både till stat och kommun. Om man nu sammansloge dessa avgifter till en enda och fördelade den efter billiga grunder, och kommunen åtog sig besväret att uppbära, kontrollera och redovisa denna afgift, så synes det icke vara så orimligt begärtdt, att kommunen får någon andel af denna inkomst. Motionären har tänkt sig att kommunen skulle få halfva andelen. Det är mindre än i vanliga fall, der inkomstbeskattningen till staten utgör en procent af behållningen, men till kommunen, det vill säga till sjelfva kommunalskatten, till kyrka och skola etc. går i allmänhet 5 å 6 procent af inkomsten.

Den talare, som förde bevillningsutskottets talan, har påpekat de svårigheter, som skulle uppstå med afseende å kontrollen. Efter hvad för mig uppgifvits, läser dock i åtskilliga främmande länder en sådan afgift vara införd. Vi behöfva i det fallet icke gå längre än till Köpenhamn, der vi kunna få en god ledning, huru vi skola gå till väga, och jag hoppas att bevillningsutskottet, hvilket denna riksdag icke haft ett allt för betungande arbete, borde kunna utfinna något sätt för att ordna dessa förhållanden. Vill man en sak, så lär man nog finna medel. Då en talare beklagade, att motionären gjort sin framställning så, att de utländska konstnärerna, som låta engagera sig af inhemska egare utaf teatrar och förlustelseställen, skulle undslippa beskattning, så har ju bevillningsutskottet med sin motionsrätt kunnat formulera denna paragraf helt enkelt på det sätt, att äfven sådana utländska konstnärer skulle blifva träffade af eu inkomstskatt, som åtminstone icke blefve lägre än hvad de inhemska konstnärerna få vidkännas.

För oss protektionister, som i allmänhet vilja hafva skydd för det inhemska arbetet af alla slag, synes det vara en hederssak att icke låta utländingen få större förmåner än våra egna landsmän. Jag vill icke ställa denna beskattning så, att den kommer att utgöra ett hinder för de utländska konstnärerna i deras täflan med våra egna, men jag kan icke finna mig uti, att dessa utländingar skola hafva stora förmåner på våra inhemska artisters bekostnad. Då dessutom flera af våra svenska konstanstalter för närvarande befinna sig i ett ganska svårt trångmål, hemställer jag om det kan vara skäl att i beskattningssväg ställa så, att utländingen får draga till sig både åhörare och åskådare

Ifrågasatt ändring af 7 § i förordningen ang. bevilningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

(Forts.)

och medlen företrädesvis stanna i utländska fickor, under det våra inhemska konstanstalter, af hvilka flera onekligen hafva goda prestationer, icke skola röna den uppmuntran, som de utan tvifvel förtjena. Jag är icke beredd att nu framställa något förslag i detta afseende, och det skulle icke heller kunna blifva föremål för kammarens pröfning, men jag hemställer, huruvida icke den ärade Kammaren skulle finna tillräcklig anledning att återremittera detta ärende till utskottet. Jag anhåller om återremiss.

Friherre Barnekow: Då den näst föregående talaren yttrade sig, trodde jag mig höra, att han yrkade bifall till utskottets förslag, och på denna grund återtog jag min anhållan om ordet, men då han icke framstälde något yrkande alls, skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag. Utskottet säger i sin motivering, att utskottet till fullo behjertar det med motionen afsedda syftet, men utskottet anser, att en sådan gemensamhet mellan stat och kommun, som motionären föreslagit, icke skulle vara lämplig. Den föregående talaren omnämnde, att det skulle låta sig göra, men utskottet hade sig icke bekant, att ett sådant fall fans förut. Sedan kom en annan fråga, och det var att öfverlemna denna beskattning åt kommunerna. I detta afseende förelågo upplysningar om huru denna sak var ordnad i Köpenhamn. Der är detta en kommunens angelägenhet, och kommunen uppbär skatten ensam. Då blef det fråga om att utskottet skulle upptaga detta förslag, men det tillhör egentligen icke bevilningsutskottet. Om emellertid en sådan lag skall uppställas, så kan kan jag icke tänka mig annat, än att den kommer i samma kategori som t. ex. hundskatten. Det skulle blifva en särskild lag, huru den ifrågavarande skatten skulle behandlas. Att föreslå detta tillkommer icke utskottet. Det var på denna grund utskottet ansåg att frågan skulle kunna återkomma under en bättre form och då tagas under förnyad behandling. Naturligtvis står det Kammaren fritt att återremittera frågan, och då skall utskottet taga densamma under ompröfning, men jag vill fästa Kammarens uppmärksamhet på, att utskottet verkligen haft mycket besvär med denna fråga. Vore det därför icke bättre, då ju denna fråga icke torde vara så pressant, att vänta till ett annat år och då få en bättre formulerad motion i samma syfte som den nu föreliggande.

En talare nämnde att det vore orätt, att artister, som komma hit och uppträda engagerade af andra personer, icke skulle betala någon skatt. Jag tror icke att någon förändring dervid kan göras, ty om också en afgift ålägges dessa utländska artister, så komma de nog att ställa så till, att denna afgift betalas af den, som eger lokalen, och då får ju denne betala skatt till staten för en mindre inkomst.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på

bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt och sedan derpå, att punkten skulle visas åter till utskottet; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 14 och 16 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 6, angående skrifvelse till Konungen med begäran om upphäfvande af de polisförordningar i riket, hvilka afse reglementering af prostitutionen.

Ifrågasatt upphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen.

Herr Tamm, Hugo: Denna fråga har hittills inom vårt land betraktats allt för mycket såsom vore den endast en känslofråga, och den har därför blifvit bemött dels med tystnad och dels med åtlöje. För mig ställer den sig ingalunda som en känslosak, utan som en rent moralisk-praktisk fråga, hvadan jag anser, att hon både kan och skall finna sin lösning på den lugna besinningens och det sunda förnuftets grundval. Det är därför jag också skall söka i mitt anförande undvika allt känsloansläende och, så vidt möjligt, hålla mig till den kalla logiska bevisningen.

Jag vill dock, innan jag ingår närmare på frågan, särskildt betona, att jag ingalunda, vare sig i min motion eller i det yttrande, jag nu kommer att afgifva, har någon anmärkning att göra hvarken mot någon person eller mot de myndigheter, som hafva sig ålagdt att sköta detta grannliga ärende. Det har, efter allt hvad jag erfarit, af samtliga myndigheter handhafs med yttersta varsamhet och så mycken finkänslighet, som varit möjlig i en så grannliga sak. Men då jag sålunda icke afser någon anmärkning mot person, må det också tillåtas mig att, med den förmåga och kraft, jag kan hafva, draga i härnad mot det *system*, som här i sjelfva verket föreligger. Detta system — hvars ursprung man icke kan neka vara bra nog mistänkt, då det i början ingalunda afsåg några sanitära åtgärder, utan endast var ett ockrande på den manliga sinliga lustan — torde egentligen karakteriseras deraf, att en del qvinnor åläggas särskilda tvångsåtgärder, i ändamål, som det i vår tid heter, att de veneriska sjukdomarne derigenom skola hämmas. Man har här vid lag ansett sig hafva *rätt* att vidtaga sådana tvångsåtgärder på grund af den analogi, man uppställt mellan de veneriska sjukdomarne och andra smittosamma sjukdomar. För min del förnekar jag rigtigheten af en sådan sammanställning. Ty då det gäller andra sjukdomar, såsom t. ex. difteri och skarlakansfeber, så står det icke i någon mans eller qvinnas våld att säkert kunna undandraga sig sjukdomen, och därför kan samhället vara berättigadt ålägga några restriktiva band för allas skull, men i fråga om de veneriska sjukdomarne beror det dock i de allra flesta fall på individen att undvika desamma, och därför torde

Ifrågasatt upphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen.

(Forts.)

med fog kunna ifrågasättas statens rätt att ålägga somliga förnedrande tvångsätgärder för att andra skola slippa undan sjukdomar, som de med fullt medvetande frivilligt ådraga sig.

Såsom detta system hos oss har funnit ett uttryck, består det, på sätt jag ock i min motion har visat, väsentligen i inskrifningen och hvad dermed sammanhänger samt uti de reguliera, två gånger i veckan återkommande s. k. tvångsbesigtningarna; systemets praktiska verkan hos oss är den, att dessa qvinnor måste, för att lifnära sig, utbjuda sig på offentliga platser, på gator och torg.

Jag vill nu öfvergå till hvad som efter mitt förmenande är systemets sedliga verkan. De veneriska sjukdomarnes grundorsak är osedlighet. Hvarje åtgärd således, som befordrar sedligheten, motverkar de veneriska sjukdomarne, och hvarje åtgärd, hvilken minskar sedligheten, den har en motsatt verkan. Således förefinnes det närmaste sammanhang mellan sedlighetstillståndet i ett samhälle och de veneriska sjukdomarne. Det sedliga tillståndet åter i ett samhälle, så vidt jag kan fatta det, beror hufvudsakligen på och påverkas af hvad jag skulle vilja kalla den sedliga opinionen inom detta samhälle. Och nu är mitt påstående det, att just denna sedliga opinion korrumperas genom detta nu gällande system. Man må visserligen säga, teoretiskt, att dessa qvinnor medgifves rätt att offentligen falbjuda sig i egenkap af sanitära skyddsanstalter mot den manliga otuktens följder — men i praktiken hvem tänker härpå? Sannerligen icke; för dem, som begagna sig af deras ynnest, framstå qvinnorna helt enkelt som föremål för lustarnes tillfredsställande, hvilka staten sökt göra så ofarliga som möjligt — och den ungdom, som uppväxer under åsyn af dem — ungdomen ser i allmänhet bättre, än man tror — hvad får den för begrepp om sedlighet inom ett samhälle, der den oupphörligen måste se dessa kvinnojagter på gator och torg? Den frågar sig: hvarför få de gå kring på detta vis, hvarför får detta osedliga tillstånd herska midt för våra ögon? Och svaret ligger helt naturligt för barnsinnnet: eftersom staten icke lägger hinder i vägen för detta, så måste staten anse, att osedlighet är en naturnödvändighet och därför berättigad. Så förderfvas nu den sedliga opinionen både hos det nuvarande och det uppväxande slägtet. Dessutom gäller äfven här lagen, att rik tillgång framkallar efterfrågan. Ingen kan väl neka, att, när dessa qvinnor svärma hoptals omkring utan hinder, derigenom många lockas till otukt, så att freqvensen af samlag ökas och derigenom ofelbart också de veneriska sjukdomarne.

Häremot vet jag allt för väl att man gör den invändningen: vi erkänna detta, men hvad skall man göra? Vi måste antaga såsom ett konstateradt faktum, att osedlighet existerar och kommer att existera, och då är det bättre att söka göra den till sina följder så oskadlig som möjligt. Det är dock en väsentlig skilnad, om staten vet att osedlighet existerar och trots detta håller sig överksam, eller om den under någon form gifver sin sanktion åt eller ett erkännande af att

uti osedligheten ligger något tillåtligt eller något nödvändigt. Det är en betydlig skilnad, om en fader vet och ser, att hans son är osedlig, eller om han, vare sig i ord eller genom egna gerningar, förklarar, att han anser osedligheten vara af mindre vigt och betydelse; hvartill tjena sedan alla hans förmaningar till sedlighet och tukt? I detta fall är staten fadern, och vi medborgare äro barnen.

Ifrågasatt upphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen.

(Forts.)

Närmast i ordningen kommer nu den verkan, som denna reglementering har på dessa qvinnor. Det är icke ovanligt, att man dem framkastar de gröfsta beskyllningar, och den, som icke håller för rof att begagna dem, är färdig att i nästa ögonblick spotta dem i ansigtet. Dessa arma äro fallna, eländiga menniskor och hafva sannerligen intet annat skydd i verlden än den trollkrets, som Mästaren drog kring dem genom orden: »den, som är utan synd, han kaste första stenen». Men man har dock icke rätt att behandla äfven dessa, som dock äro våra systrar, om ock fallna, huru som helst. Jag ber att här få citera de ord, som en af mina motståndare yttrade om inskrifningen, att »den är en hård åtgärd, ty dessa qvinnor utmärkas derigenom offentligen som sådana, hvilka hafva satt all heder å sido och endast lefva af och lefva för att idka handel med sin person.» Genom denna inskrifning kan det icke nekas, att de sättas fram såsom en särskild klass af parias i samhället, hvarigenom de beröfvas så väl arbetets uppehållande kraft som ock det moraliska inflytande, som bättre kamraters umgänge äfven på dem kan utföva. Om besigtningen vill jag icke yttra mig. Jag anhåller blott att Kammarens ledamöter, hvar och en i sitt sinne, ville bedöma, hvilken moralisk inverkan en sådan två gånger i veckan vidtagen åtgärd skall hafva, det må vara på hvilken kvinna som helst. Men jag är beredd äfven här på en invändning. Man säger och håller på, att många af dessa inskrifna qvinnor hafva blifvit återförda till ett bättre lif. Man citerar statistiken, som visar, att en del blifvit gifta, en del öfvergått i tjenst och så vidare. Jag lemnar derhän hvad tjenst det är, men då man talar om besigtningssbyråernas moraliska verkan i detta hänseende, samtidigt med att man inom byråerna allt för väl vet, hvartill dessa qvinnor, som utsläppas, skola använda sin frihet, så föres tanken ofrivilligt tillbaka till denna sanitära reglementerings ursprung. Det fans under 1700-talet i Frankrike en författare, Restif de la Bretonne, som utmärkte sig genom två saker, dels att han skref de mest cyniska romaner, som den franska litteraturen eger, och dels derigenom, att det var han, som är den sanitära reglementeringens fader och upphofsman. Om honom yttrar en författare: »när till exempel en Restif de la Bretonne i sin år 1770 utgifna Pornographe föreslår administrationen att i de större städerna uppföra mer eller mindre vidsträckta byggnader, i hvilka alla offentliga fruntimmer skulle tvingas inhysa sig, och för dessa inrättningar lemna de mest minutiösa anvisningar rörande flickornas klassificering med hänsyn till deras olika skönhet och behag — på grund hvaraf han nppställer tariffer för åtnjutande af deras

Ifrågasatt upp- ynnest — då han med visligt förutseende handlar om, hvad man skall
 häfvande af göra med de barn, som möjligen födas i dessa inrättningar, m. m.,
 polisförord- då han icke ens glömmer själavården, som af anstaltens *predikant*
 ningar ang. reg- skall utöfvas, så måste man, om det är ett system i galenskapen, ut-
 lementering af prosti- tutionen. brista: 'man eger ej snille, för det man är galen'.»

(Forts.)

Dessutom kan jag för min del icke erkänna, att det är så bevi-
 sadt, att dessa qvinnor genom besigtningebyråernas moraliska inverkan
 hafva blifvit återförda till ett bättre lif, såsom resultatet i tabellerna
 skulle visa. När tyska armén vid sista kriget låg i Saint Denis utan-
 för Paris, lät chefen för militärläkarne samla i hop qvinnor för solda-
 ternas skull, och dessa meddelades af honom den order, att om de
 icke underkastade sig denna improviserade reglementering af prosti-
 tution, »skulle de straffas som i Berlin och underkastas spöstraffet». Skulle man hos oss tillgripa sådana åtgärder, skulle tabellerna snart
 visa ett vackert resultat. Dessa qvinnor skulle som genom ett troll-
 slag synas bortsopade och under olika former, giftermål, tjänst m. m.,
 ingå i den hemliga prostitutionen. Tabellernas siffror blefve vackra —
 men osedligheten skulle blifva densamma, och sanitärt ändå farligare
 än nu.

Sedan jag nu i största korthet vidrört den sedliga sidan af saken,
 vill jag öfvergå till reglementeringens laglighet. Belysningen häraf
 skall jag i hufvudsak öfverlemna till en annan person, som jag är sä-
 ker kan upptaga den bättre. Men så väl inom utskottet som äfven i
 en kritik af min motion förklaras mycket riktigt, att denna behand-
 ling af qvinnor är icke ett beskydd för lasten, utan ett straff. Nåväl,
 jag accepterar uttrycket, men hvar finnes någon lag, som berättigar
 Kongl. Maj:t eller någon annan att ålägga ett annat straff, än lagen
 föreskrifver? Hvar finnes någon laglig rättighet att ålägga någon svensk
 qvinna eller man reglementerade reguliera preventiva tvångsbesigtning-
 ar? Att straffa en qvinna, om hon drifver otukt oreglementerad,
 men icke om hon gör det enligt reglementet, erinrar verkligen om
 den spartanska lagen, som straffade tjuften icke därför att han stal,
 utan därför att han stal oskickligt, och föga öfverensstämmer det med
 svenska lagbegrepp, så vidt jag kan fatta det, att den, som icke under-
 kastar sig reglementet, skall straffas enligt lösdrifvarestadgan, men den,
 som underkastar sig, undslipper straff. Dessutom kan verkligen fråga
 uppstå, huruvida icke detta reglemente rent af berättigar till bordellers
 hållande. I punkten e) i 10:de paragrafen, heter det:

»Föreståndaren för polisafdelningen åligger:

att efterforska, huru vida å hoteller för resande, kaffehus, krogar,
 cigarrbutiker eller andra dylika ställen skörlefnad såsom yrke bedrif-
 ves, eller om dessa inrättningars egare eller föreståndare i sina lokaler
 hafva qvinnor, hvilka försörja sig genom liderlighet, *utan att vara antecknade*
 såsom besigtningsskyldiga.»

Jag drager deraf den slutsatsen, att, om blott qvinnorna å sådana
 ställen antecknas som besigtningsskyldiga, intet hinder finnes att hålla

bordell, då det just är dessa ställen, som enligt vanligt språkbruk kallas bordeller. För min rättsuppfattning ligger det något ytterst vidrigt i den tanken, att den rika qvinna, som har råd att drifva otukt för lastens skull och icke endast för penningar, hon går fri, men den, som måste taga betaldt för sin otukt, af nöd och för lefvebröd, underkastas ett lagstraff. Och jag fattar allt för väl, att äfven socialismen har tagit upp denna reglementering af prostitutionen på sitt program bland öfverklassens ingrepp mot underklassen. Jag fruktar för min del platt icke socialisterna i och för sig, deras magt hänger på och beror af de orättfärdigheter, som i vårt sociala och statslif finnas; och till dessa räknar jag reglementering af prostitutionen.

Ifrågasatt upphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen.

(Forts.)

Utskottet säger i sin motivering, att den allmänna ordningen skall i hög grad lida genom borttagande af reglementeringen. Men hvarigenom skall den då lida? Förmodligen genom att dessa fyrahundra eller femhundra inskrifna icke skola stå under en särskild polisuppsigt. Jag frågar: är verkliga ordningsmagten så magtlös mot ett så litet antal, huru håller man då reda på dessa skaror af andra qvinnor, som höra till den hemliga prostitutionen och som i utskottet uppgåfvos vara mångdubbelt flera, samt om hvilka i en broschyr, utgången från läkare-sällskapet för några år sedan, uppgifves: »Antalet af dem, som tillhöra den hemliga prostitutionen, är utan tvifvel stort, men erinras bör, att misstag vid inskrifningen vore i hög grad betänkligt, och att således dervid den största försigtighet, som hittills äfven skett, måste iakttagas. Till svårigheterna härutinnan hör dessutom, att åtskilliga qvinnor, som notoriskt idka skörlefnad, icke kunna åläggas besigtning, enär de formellt ega laga försvar, om än detta endast finnes till på papperet.»

Och jag hemställer, huru är det i sjelfva verket med ordningen? Det är icke någon af herrarne obekant, huru mellan klockan 9 och 11 på qvällarne det ser ut på dessa trafikerade gator, på Karl XIII:s torg till exempel. Det är så, att man sjelf knappast kan gå fram, utan att blifva förföljd. Man måste i sitt hem sitta i största oro, när ens son en afton nödgas gå på hufvudstadens gator, att han skall utsättas för dessa frestelser, och man vågar icke låta sin dotter, ännu mindre sin tjenstepiga, passera en af Stockholms förnämsta trakter. Jag har varit i andra städer i fruntimmerssällskap, i Rom under karnevalen; der gick man ogeneradt, och jag hvarken hörde ett ord eller såg en handling, som stötte sedlighetskänslan. Jag rent af fordrar för mig och de mina gatufrid; det är icke nog att icke blifva slagen — ett moraliskt sår är af vida allvarigare och farligare art, och jag eger rätt af ordningsmagten fordra skydd häremot.

Det första och det kraftigaste skälet i utskottets betänkande är de medicinska auktoriteternas enstämmiga mening. Det är dock något förunderligt med dessa auktoriteters enstämmighet. Har jag ondt i ögonen, då skall jag gå till en ögonläkare, då förstå icke de andra min sjukdom, har jag ondt i hufvudet eller i magen, skall jag och

Ifrågasatt upp-
häfva af
polisförord-
ningar ang. reg-
lementering af
prostitutionen.

(Forts.)

gå till särskilda läkare, men här förstå *alla* läkare denna invecklade sjukdom. Läkarnes enstämmighet visar en god corpsanda, och ingenting mera, ty det är uppenbart, huru denna enstämmighet vinnes; en eller två om saken förfarne diktera besluten, och de öfrige följa utan egen pröfning med. Dessutom vill jag påstå, att läkarne i denna fråga icke äro och icke böra vara ensamt afgörande, ty den är icke blott en sanitär fråga, utan äfven en moralisk och legal. Man vet, att den, som länge stirrar på solen, ser icke sedan de honom omgifvande föremålen, och på samma sätt, när läkarne på grund af sitt yrke ständigt måste rigta sin uppmärksamhet på den ena sidan af saken, så är det helt naturligt, och jag klandrar dem icke därför, att de icke se de andra sidorna, som denna fråga har, utan att om dem äro de dåliga domare. Jag hoppas för öfrigt, att de af herrarne, som låta inverka på sig af denna läkarnes enstämmiga mening, äfven måtte följa med, när margarinförfrågan förekommer. Mot denna enstämmighet i Sverige ber jag få frambålla, att det finnes dock helt olika meningar bland läkarne i andra länder; så finnes det ett stort antal läkare af godt namn, i hela Europa, ensamt i England, om jag icke misstager mig, öfver sjutton hundra, som hylla min mening, och man behöfver blott läsa den internationella läkare-kongressens i London uttalanden 1881, så skall man få höra ett helt annat språk, än det som bjudes oss af svenska läkareföreningen.

Med den gestaltning, reglementeringen i Sverige tagit, äro inga läkare i hela världen utom, sedan det gått allvarlig strid, några svenska läkare här i Stockholm nöjde. Alla de auktoriteter, som jag i motionen citerat, mot hvilka citat jag ber att få påpeka, att man, trots den mest minutiösa granskning, icke har funnit en enda anmärkning, utom ett intet betydande öfversättningsfel; alla dessa auktoriteter förklara enstämmigt, att det system, som hos oss förefinnes, är för åsyftade ändamålet odugligt eller verkar ingenting, är åtminstone af föga gagn. Men, säger man, det är sant, dock måste det väl vara bättre, att man gör någonting, än intet, det är väl naturligt, att om en qvinna är sjuk och får sprida denna sjukdom alldeles hur hon vill, är det väl sämre, än om man hindrar henne derifrån genom att stänga in henne. Det låter mycket bra vid första påseende, men faktiskt håller det icke streck. Det vore sant, om antalet af prostituerade qvinnor vore en fix bestämd qvantitet, hvarifrån de sjuke borttoges; men det är icke sant, om man genom att hålla en under reglementeringens ok afskräcker två andra från att anförtro sig åt läkarebehandling, ty då uppstå två smitthärdar för en, som oskadliggjorts. Frukten för att underkastas polisens tvång afskräcker massor af prostituerade, som hålla sig undan i den hemliga prostitutionen, från att hos läkare anmäla sig. Betydelsen här af ses deraf, att åter anträffade och å nyo inskrifna voro år 1883 193, år 1884 187, år 1885 202 och år 1886 155.

Något är ej heller alltid bättre än intet; om jag lägger ett orätt

plåster på ett sår, så att ros framkallas, förvärras ju det onda. Om jag vill skydda en lågländ åker för vårflodens öfversvämnung genom en mur i bäcken, så skall vattnet sprida sig vida omkring och göra förödelsen ännu värre. Samma är förhållandet i detta fall. Här har man sökt mot syfilisfloden resa en skyddsmur i reglementeringen. Låtom oss närmare undersöka, huru försöket gestaltat sig t. ex. i Stockholm? I början af 1885 uppgifves det fixa antalet inskrifna vara 407, men vid årets slut 484; alltså hade de ökats med 77, men man må nu ingalunda tro, att under denna tid de inskrifna varit samma personer, ty de nyinskrifna utgjorde under samma år 108, å nyo anträffade och inskrifna 202, hvilket af det ursprungliga antalet 407 gör tillhoppa 310. De öfriga hafva spridit sig åt olika håll och till en stor del dragit sig in i den hemliga prostitutionen. Det fins tabeller äfven öfver dessa, och jag har funnit dem der. Det har endast varit de döda, som säkert icke gått igen, kanske äfven de från besigtning befriade, af hvilka de respektiva talen utgöra 10 och 55. Det vore också märkvärdigt, om här skulle vara det enda ställe, der dessa qvinnor, som naturligtvis hafva en synnerlig lust för frihet och mer än andra känna band obehagliga, icke skulle söka att på alla sätt frigöra sig från desamma och kasta sig in på den hemliga prostitutionen eller sprida sig ut i landsortsstäderna. Der få landsortsborna taga emot dem, sedan de, hvilka vanligen till tre fjerdedelar äro landsortsflickor, varit här någon tid och blifvit behörigen inskrifna och förderfvade. Nej, plåstret sprider ros, floddammen ökar förödelsen, och reglementeringen syfilisfloden, emedan denna reglementering ökar rekryteringen inom den hemliga prostitutionen, hvarigenom osedligheten och de deraf följande veneriska sjukdomarne frodas. Hvad har då hela vinsten blifvit af det nu rådande systemet? 500 reglementerade prostituerade, som man icke kan hålla reda på, en ökning af hemliga prostitutionen, som man icke kan komma åt, och sedan till sist att männen opåtaladt få sprida smittan, huru mycket de behaga.

Men leda nu de hos oss antagna tvångsätgårderna enligt alla erkända medicinska auktoritetens påstående icke till målet, hvad bjuda de oss i stället? Jo, att qvinnorna underkastas allt strängare och strängare tvång, allt hårdare snärjas i liderlighetens garn. Jag misstänker alltid, att man är på orätt väg, när man behöfver lägga på människor allt starkare tvång för att få dem in på en bättre bana. Jag skall, för att gifva Kammaren någon klarhet uti hvart läkarne syfta, be att få som exempel läsa upp ett par korta men talande beslut från tvenne läkarekongresser, hemtade ur en medicinsk tidskrift. I Wien hölls 1873 en internationel kongress, hvarvid beslöts, att »genom internationella traktater Europas samtliga stater skulle stadga, att allehanda slags människor, såsom soldater, sjömän, poliser, civila embetsmän, män och qvinnor på fabriker, alla tjenare i privata hus, alla på marknader, pilgrimsfärder m. m. samlade folkhoppar, skulle underkastas noggrann medicinsk besigtning; att alla utgifter härför

*Ifrågasatt upp-
håfvande af
polisförord-
ningar ang. reg-
lementering af
prostitutionen.*

(Forts.)

Ifrågasatt upphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen. skulle utgå af statsmedel, ej af kommunalmedel, för att intet hinder i utgiftsväg skulle uppstå; och slutligen att ett tillräckligt antal läkare skulle anställas och högt afönas för detta systems genomförande». Ett annat exempel från det demokratiska Amerika: Dr Senis föreslog, att »på hvarje skepp, som anlände till Amerika, skulle de manliga föräldrespasagerarne besigtigas, men hyttpassagerarne slippa; sjömännen skulle besigtigas, men officerarne icke; besigtningen skulle göras af en läkare, om någon sådan fanns till hands, hvarom icke, skulle den verkställas af skeppets karantän-officer». — De, som vore med venerisk smitta behäftad, skulle utan all hänsyn till sin familj instängas eller sändas till sitt land igen. — Naturligtvis antogs detta beslut enhälligt af hela församlingen.

(Forts.)

De flesta förslag från de medicinska auktoriteterna hafva för öfrigt gått vida längre och afse inrättande af bordeller — en tanke ej så främmande för vårt svenska läkaresällskap, som det numera låter. I två prisbelönda skrifter, der det nuvarande systemet mycket riktigt förklaras icke tillfredsställande, förordas bestämdt bordeller, i hvilket afseende det i den ena prisskriften föreslås, att dessa bordeller skola bli »kommunalinstitutioner» eller ändå hellre grundas på aktiebolag i likhet med bränvinsbolagen, och för att befolka dessa förordas, att den lagförändring skulle vidtagas, att »koppleriet icke alltid skulle stämpelas som lagbrott». Dessa skrifter, som blifvit af svenska läkaresällskapet prisbelönda, böra väl då också få anses såsom uttryck af sällskapets sanitära åsigtter och moraliska uppfattning i denna fråga. Skulle ändå svårighet yppa sig att få tillräckligt antal subjekt i dessa bordeller, får man väl tillgripa hr Lanaïrs metod i Brüssel, som föreslog, att *underåriga* flickor för detta höga statsändamål skulle få användas, hvilket äfven af statens myndigheter beviljades. Men jag tror dock icke, att »det unga Sveriges» litteratur, eller dessa half-equivoka anekdoter i våra tidningar eller teaterpjäserna, »endast för män», hvilka tillåtas att uppföras, ännu så korrumperat sedlighetskänslan hos vårt svenska folk, att dylika medicinska förslag ännu skulle kunna genomdrivas i svenska riksdagen eller af Kongl. Maj:t fastställas.

Men, svarar man mig nu, vi våga icke gå in på detta förslag att upphäfvande reglementeringen, emedan de sanitära farorna äro så stora. Äro verkligen dessa faror så stora, som inbillningen gör dem. Först och främst eger jag vid bedömandet afräkna de vanligast förekommande sjukdomarne, nemligen gonorrhén och mjuka chankern med flera andra, emedan dessa endast träffa individen, och tvångsåtgärder väl icke böra åläggas andra för att skydda den otuktige individen för en påföljd, som endast drabbar honom och endast honom. Då återstår egentligen endast den sjukdom, som går under namnet af syfilis. Enligt medicinalstyrelsens uppgift för år 1885 voro af 14,820 dödsfall 386 försakade af messling, 598 af skarlakansfeber, 332 af kikhosta, 343 af difteri, men endast 18 af förvärfvad och 55 af medfödd syfilis eller respektive 0,12 % och 0,37 % af hela antalet dödsfall. Men det

är ju barnen, som träffas af föräldrarnes synd, de få bära följderna, Ifrågasatt upp-
 därför måste staten ingripa. I detta hänseende skall jag åberopa en häfvande af
 auktoritet, som säges för närvarande ega ett stort anseende i denna polisförord-
 fråga, nemligen doktor Wellander, och han har i en utgifven skrift ningar ang. reg-
 förklarar, att de flesta foster af syfilitiska föräldrar dö redan före lementering af
 födelsen. Af de 55, som i medicinalstyrelsens nyssnämnda uppgift för prostitutionen.
 år 1885 stå antecknade såsom lidande af nedärfd syfilis, dogo det (Forts.)
 året 46, innan de fyllt ett år, 7 före fem år och 2 före tio år. Man
 måste medgifva, att Han, som fastställt såsom grundlag i sitt rike, att
 fädernas missgerningar straffas på barnen intill tredje och fjerde led,
 i detta fall visat sig mycket mild i tillämpningen af denna lag.

Ja väl, anmärker man åter, det är visserligen sant, men man vet ju, att denna sjukdom har andra förfärliga sviter, än döden, såsom t. ex. hjernförlamning och dylikt. Ja, det vet man, men icke huru mycket af allt detta bör tillskrifvas syfilis, då det lika väl kan bero på ett oordentligt, liderligt lefnadssätt och framför allt derpå, att de, som råkat ut för sjukdomen, icke bry sig om att sköta sig. Men då är således faran öfverdrifven, och jag tror detta så mycket mer, som all erfarenhet tyder på, att syfilis är från år blir allt lindrigare till sin art, så att de förfärliga berättelser, man förut fått höra, allt mera sällan förekomma.

Härmed har jag kommit till det sista argumentet, nemligen till frågan, hvad erfarenheten verkligen säger i detta fall. Man har försökt att draga fram statistiska beräkningar. Men jag och äfven mina motståndare äro åtminstone ense derom, att dessa beräkningar böra med stor varsamhet mottagas. Jag skall framlägga ett exempel, som kan vara lärorikt för att visa, huru noga statistiska siffror böra pröfvas innan de tagas till godo. År 1866 infördes såsom ett experiment i England dessa besigtningar i fjorton städer, hvarvid de medicinska auktoriteter, som fingo detta sig anförtrodt, utvalde sådana städer, som hade stora militärgarnisoner men liten befolkning, men jempförde dessa resultat med sådana städer, der garnisonen var ringa, men befolkningen stor, såsom t. ex. i London. Men ej nog härmed: när ett regemente inlades i någon af de fjorton städerna, besigtigades hvarje soldat och inlades på sjukhus, till dess han var frisk, hvilket försigtighetsmått icke vidtogs i fråga om de regementen, hvilka voro förlagda i de andra städerna, med hvilka jempörelsen skulle göras. Jag skall be att få läsa upp 8 eller 10 frågor, som äro hemtade ur den stora engelska parlamentskomiténs behandling af denna sak. Den förnämste militärläkaren, chefen för arméns medicinska afdelning sir Wm Muir, blef inkallad inför komitén, och man gaf honom frågan 290: Af hvad skäl iaktogs ofvanstående förfarande endast uti de skyddade städerna? Svar: För att icke soldaterna skulle införa sjukdomen uti distriktet. Fråga 291: Hysten I ej någon betänklighet vid att införa sjukdomen i de icke skyddade distrikten. Svar: Jag har svårt att besvara den frågan. Chefens närmaste man, R. Lawson, infördes och till honom ställes frågan 611: Hvad var ändamålet med

Ifrågasatt upp- den besigtningen? *Svar:* Att utröna om soldaterna voro sjuka; ett häfrande af stort experiment pågår och om vi ej vidtog försigtighetsmått, mot polsförord- att sjukdomen importerats, vore experimentet ej riktigt. *Fråga 612:* ningar ang. reg- således är ändamålet med den besigtningen att tillse, det soldaterna lementering af ej släppas så att säga lösa i distriktet, förrän de äro friska? *Svar:* prostitutionen.

(Forts.)

Fråga 889: Var god och förklara, hvarför icke en sådan besigtning verkställdes i de icke skyddade distrikten. *Svar:* Jag kan endast svara, att så icke skedde. *Fråga 887:* Särskilda försigtighetsmått hafva således vidtagits i de skyddade distrikten men icke i de icke skyddade? *Svar:* Ja. I de skyddade pågick ett stort experiment, och det hade varit lönlöst fortsätta det, om sjukdomen importerats. *Fråga 888:* Alltså fästen I Eder icke så mycket vid befolkningens helse som vid experimentet med besigtningsslagen? *Svar:* Jag betraktar hela saken som ett experiment. Man kan här af se, att man behöfver kontrollera de medicinska uppgifterna och huru svårt det är att få en tillförlitlig statistik. De statistiska siffror, jag anført i min motion, hafva utgått från den noggrannaste pröfning, men de, som blifvit anförda *emot* mig, äro just dessa militärläkares. Engelska parlamentet förkastade dessa senare, men godkände de förra — och afskaffade reglementeringen.

En slutsats, som äfven stämmer med alla auktoritetens åsigt, framgår dock af den statistik, som finnes från olika länder, nemligen den att sjukdomen stiger och faller alldeles *oberoende* af reglementeringen, och att stegring och fall måste bero af andra särskilda omständigheter. Jag har vidare i min motion anført några ej vederlagda exempel på, huru som i städer, der reglementeringen borttagits, de medicinska auktoriteternas farhågor icke besannats, utan tvärt om sjukdomssiffrorna minskats. Man har mot mitt exempel angående Kalmar från år 1882 anmärkt, att denna förändring der skett så nyligen, att man ej kunnat se verkningarna året efter. Jag har i mitt sista svar likväl angifvit, att sjelfva franska läkaresällskapet år 1888 intygat, att det goda resultatet af reglementeringens borttagande fortfar. Dessa fakta stå fast och kunna af ingen kullslås.

Som bevis på följden af icke reglementering anföres tätt och ofta London. Det är dock mycket svårt att bedöma den saken, då man i fråga om en så stor stad icke kan få några tillförlitliga statistiska siffror. Men det kan ju vara af ett visst intresse att i detta afseende höra hvad den medicinska sektionen i den internationella kongressen i London yttrade genom sin föredragande läkare C. R. Drysdale. Han sade: »Uti de städer, hvarest icke reglementering finnes, såsom i London, men deremot prostituerade obehindradt få inträde uti hospitalen, finnes efter min åsigt *mindre* syfilis än i städer, såsom Paris, hvarest de prostituerade hysa fruktan för att insättas i fängelse, om de äro sjuka. Till och med i Bryssel finnes enligt mr Thiry ett stort antal fall af syfilis. Min personliga erfarenhet i London tvingar mig att som medel mot syfilis yrka på lätt tillgång till sjukvård i hospital

och upphäfvandet af det franska systemet, som framkallar hemlig prostitution». Ett franskt län är just det reglementerade prostitutionsreglemente, vi nu hafva.

Mot dessa bevis mägta, så vidt jag kunnat finna, mina motståndare ingenting annat anförä än en försäkran att, om vi icke haft reglementeringen, det skulle hos oss hafva varit ändå värre. Men denna försäkran innebär dock icke något annat eller mera än en *tro* eller *förmodan*, som man väl må, för sin del, hysa, men som för ingen annan är ett bindande bevis.

I Stockholm har nu detta experiment pågått i 30 år, och det skulle hafva glädt mig, om i läkaresällskapets svar på min skrift förekommit en förklaring, att det sedliga eller fysiska tillståndet under denna tid här hade blifvit bättre. Något sådant har jag dock icke lyckats finna och jag trotsar, att ingen läkare vågar framkomma med den försäkran.

Då jag är förvissad derom, att, i fall denna fråga framlägges inför Kongl. Maj:t, den kommer att noga granskas och undersökas, äfvensom att, innan någon förändring vidtages, Kongl. Maj:t skall, i likhet med hvad som redan skett i Norge, Italien och på de många öfriga orter, der reglementeringen borttagits, vidtaga sådana åtgärder, som ej kränka såsom nu lag och rättsuppfattning, så är det af fullaste öfvertygelse, herr greve och talman, som jag af Kammaren begär icke allenast ett »erkännande af motionens syfte» utan ett erkännande af hvad viktigare är, *det rättfärdiga* och *kloka* i min motion.

Jag anhåller om bifall till min motion.

Herr Almén: Det är just icke med angenäma känslor jag tager till ordet i denna fråga, om hvilken jag såsom läkare icke haft svårt att skaffa mig icke blott åsigter utan äfven en öfvertygelse. Denna öfvertygelse har mognat under många år, och det borde således icke vara synnerligen svårt för mig att göra mig till tolk för dessa mina åsigter. Jag beklagar blott, att jag ingalunda kan framställa mina åsigter med samma talang som den föregående talaren. För öfrigt nödgas jag bekänna, att jag betraktar denna fråga fullkomligt lugnt utan att på minsta sätt uppröras eller såras af dessa reglementerade föreskrifter, vare sig de angå polis- eller läkareförhållandena. Detta kan möjligen vara en svaghet i min ståndpunkt, som ty värr och utan tvifvel skall märkas under föredragets gång, men jag kan icke hjälpa det.

Till en början vill jag nämna något om de skrifter eller broschyrer, som blifvit bemärkta här i kammaren, utan att dock fästa något afseende vid dem, och afser jag härvid endast tiden för deras tillkomst. Den nu ifrågavarande motionen blef föremål för diskussion i svenska läkaresällskapet. Det erfordrades naturligtvis tid att få en sådan diskussion tryckt, då de många olika talarne, som der uppträdde, hafva annat att göra än justera sina anföranden. Den författare, som upptog det mesta af diskussionen, fick sitt separattryck först färdigt,

Frågasattupphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen.

(Forts.)

hvilket skedde på fredagsafton. Tisdagen derpå fick jag veta det och erhöll ett exemplar på onsdagen, hvilket genast tillställdes motionären. Nästa fredag qväll var hela diskussionen tryckt. Lördagen fick jag den, och samma dag erhöll äfven motionären ett exemplar deraf. Något afsigtligt fördröjande har således icke kommit i fråga.

Hvad sjelfva motionen beträffar, kan jag icke annat än komplimentera dess författare för den stora möda, han nedlagt på studiet af dessa förhållanden, särskildt i utlandet. Den sakkunskap, hvarmed han här yttrat sig, bär ock vittne derom. Men jag ber honom ursäkta, att jag beklagar, det han haft så föga tid att tänka på hvad han skrivit, ty mig synes, att han hade bort en gång till läsa igenom detta, innan det trycktes, emedan deri förekomma dels obegripliga meningar och dels sådana, som, om de än kunna förstås, äro omöjliga att försvara. Jag måste gifva skäl för detta mitt påstående, och då detta ty värr icke kan ske i en hast, nödgas jag anhålla om kammarens tålmod för en stund, ehuru jag väl vet att kammaren icke tycker om långa anföranden. Jag skall dock försöka att begränsa mig.

Om vi då närmare skärskåda sjelfva motionen, så finna vi på sid. 2 ett stycke, som jag måste läsa upp bit för bit, ty det är högst märkvärdigt alltigenom. »Vid genomläsande af ofvannämnda stadgande kan man knappt värja sig från det vidriga intryck, att samhället här affordrar vissa af sina tjenare en högst förnedrande tjenst.» Jag har funderat på motionärens mening med detta uttryck, men har icke kunnat gissa dertill. Det är möjligt, att här menas polisen. Men dess uppgift är att öfvervaka ordning och sedlighet, och jag frågar kammaren, om detta kan vara mera förnedrande för polisen än att öfvervaka till exempel tjufnad, mord eller andra brott? Mig synes det tvärt om mera hedrande att öfvervaka sedligheten. Vidare heter det: »att det åt polisen inrymts en så väl allt för finkänslig som för stor myndighet, att på blotta misstanken utsätta en qvinna för spioneri och anmälan.» Huru polisen skall kunna göra sin skyldighet att *öfvervaka*, om den icke får ha ögonen med sig, det kan jag icke förstå. Skall han öfvervaka sedligheten, måste han ju i viss mening vara spion, ehuru detta uttryck, såsom mindre adeqvadt, icke är lyckligt valdt. Framför allt måste han naturligtvis också göra anmälan. När han icke sjelf får döma, skall han väl rapportera för sin förman hvad som passerat. Han bör väl icke behålla det endast för sig sjelf? När således polisen, om han skall fylla sin uppgift, nödvändigt måste utföva hvad motionären kallat spioneri och i synnerhet göra anmälan, så reducerar sig denna hans mening till endast tomma ord. Derefter säges: »att de prostituerade genom inskrifning och prestbetygets förvarande hos polisen, genom deras fullständiga beroende af densamme år igenom och slutligen genom de formaliteter och den öfvervakning de måste underkastas, äfven sedan de återgått till en anständig vandel, de facto äro i polisens tjenst lagstadda för att idka skörlefnad som

yrke och till och med hindras att skaffa sig ärlig tjänst som medel till återgång.» Till att vara »lagstadd» fordras eljest i allmänhet, att man tagit städja eller städsel för en viss flyttningstid, hvilket åter grundar sig på fritt aftal. Men jag har aldrig förut hört, att ett sådant förhållande existerar mellan de prostituerade och polisen. Motionären har här använt ett storslaget uttryck, som, om det skulle bli öfversatt till främmande språk, skulle fullkomligt vilseleda utlän-
 dingen, om det än för oss är oskadligt, då vi veta, att polisen visst icke lagstädjer någon qvinna för idkande af skörlefnad.

Det är dessutom så långt ifrån att en prostituerad, som vill återgå till en anständig vandel, af polisen »hindras att skaffa sig ärlig tjänst», att hon endast behöfver anmäla, det hon vill upphöra med sitt förra lif, för att bli befriad från besigtning. Nej, säger man, hon står fortfarande under uppsigt eller bevakning en viss tid, och det är nästan detsamma som besigtning. Detta är ett stort misstag. Besigtningen är hon fri ifrån, men bevakningen är kvar, och den tillgår så, att polisen söker upp hennes husbonde och förfrågar sig, huru vida hon skaffat sig tjänst eller genom annat arbete försörjer sig, och han gör sig förvissad derom genom att höra efter i hennes hem. Talar hon sant, så är hon sedermera fri för alltid. Icke kan man väl kalla detta att »vara af polisen lagstadd till skörlefnad».

Ej heller är det sant, att de prostituerade »de facto äro i polisens tjänst lagstade för att idka skörlefnad som yrke och till och med hindras att skaffa sig ärlig tjänst som medel till återgång». För huru stor städja och huru lång tid äro de då lagstade? Och när är laga flyttningstid? Intet af allt detta finnes; tvärt om kunna de prostituerade när som helst, endast genom egen anmälan, befrias från besigtning, men de öfvervakas under tre månader, såsom till sina vanor misstänkta, sedan de en gång öfverlemnad sig åt skörlefnad. Polisen, hvilken liksom läkaren icke har något ekonomiskt intresse i att qvarhålla de inskrifna, uppmuntrar för öfrigt en återgång till sedligt lif genom anskaffande af tjänster m. m. och *hindrar* aldrig något sådant. Omöjligen kan jag förstå, hvad motionären menar med nyss anförda uttryck, och jag är verkligen ledsen för motionärens egen skull och för den i hans tanke goda sak han förfäktar, att han använt så starka och vilseledande uttryck.

Ett annat, hos motionären ofta återkommande uttryck är »den reglementerade prostitutionen». Hvad menas härmed? Prostitution torde motionären liksom andra vilja definiera såsom yrkesmessigt utöfvad otukt, men tror motionären att denna, som på så många sätt utöfvas, låter genom några föreskrifter reglementera sig? Detta uttryck, ofta upprepadt, är mycket vilseledande; troligen afser motionären reglementerade besigtningar, men det är olyckligt, att skilnaden mellan dessa begrepp ej af motionären fasthållits; genom i reglementet lemnade föreskrifter för polisens öfvervakande af de prostituerade regleras ej prostitutionen; den förföljes deremot så mycket som möjligt, och osed-

Ifrågasatt upphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen.

(Forts.)

Ifrågasatt uppligheten begränsas. Emellertid anser nu motionären, att *sedlighetskrafvet* häfvande af *lemnas å sido och att staten rent af medverkar till otukt genom till-* polisförord- *handahållandet af ofarliga föremål för otukt.* Här möter åter en ningar ang. reg- *motsägelse, enär motionären på ett annat ställe säger, att reglemen-* lementerings af *teringen och besigtningarna i deras nuvarande skick äro odugliga och* prostitutionen.

(Forts.)

icke ens medföra sanitär nytta, och sådana motsägelser finner man den ena efter den andra i motionen. »Hur kan staten upprätthålla en institution, som mest af allt motverkar och undergräfvor familjen genom att träda i det lagliga äktenskapets ställe?» frågar sedan motionären. Jag har mycket förundrat mig öfver detta uttryck och förstår ej rätt, hvad som härmed afses.

Menas härmed besigtningabyrån, den enda af staden, icke staten, underhållna institutionen? Polisen afses väl icke? Icke heller om den kan man påstå, att den träder i äktenskapets ställe. Menas prostitutionen? Den är hvarken någon institution, ej heller upprätthålles den af staten; tvärt om förföljes den genom äldre och nyare lagar och i de större städerna dessutom genom polisförordningar.

Motionären anser, »att dessa qvinnor måste under statens egid offentlig på gator och torg utbjuda sina tjänster.» Men detta sker ej *med utan mot* polisens vilja och emot dess föreskrifter, som afse raka motsatsen, nemligen att så vidt möjligt förqväfva osedligheten. Föreskrifterna gå så långt, att de förbjuda vinstandet på vissa ställen och tillåta det på andra endast under vissa tider af dygnet. Motionären själf betraktar detta såsom ett tvång, icke såsom ett skydd, ty han skildrar det såsom ett svårt ondt, som drabbar dessa olyckliga varelser. Huru kan han då säga, att utbudandet sker *under statens egid* eller att de prostituerade nödgas dertill? Huru förhåller det sig då i verkligheten med tvånget? Jo, lustan och lyxbegäret narra de unga in på eländets väg, lätjan och nöden qvarhålla dem der. Återgången till det bättre står dem alltid öppen; de behöfva blott anmäla sig och skaffa sig bergning, men i allmänhet saknas kraften härtill, och försöken uppgifvas vanligen efter någon längre tid och några misslyckade försök. Ingen tvingar dem till ett fortsatt utöfvande af otukt, allra minst polisen, under hvars ganska betungande uppsigt dessa qvinnor stå; de stå ej vid utöfvandet af osedligheten under statens egid. Detta är återigen ett af motionärens allt för skarpa och för mig alldeles obegripliga uttryck.

På tredje sidan skildrar motionären de skadliga verkningarna af prostitutionen, åt hvilken genom reglementeringen skulle gifvas ett sken af berättigande — dess egenskap att utgöra en bestraffning har han ej fattat — och han framkastar skarpa beskyllningar med afseende på besigtningens verkan på de densamma underkastade qvinnorna. Det förefaller dock, som om han ej hade reda på, huru besigtningen bedrifves. Här bör man dock komma i häg, att skörlefnaden liksom mycket annat ondt icke kan utrotas. Så vidt jag kunnat fatta motionens hufvudtanke, skulle det onda kunna hämmas genom tillämpandet af

strängare straff. Han synes vilja föreslå, att de ifrågavarande kvinnorna Ifrågasatt upp-
 samt och synnerligen skulle dömas till fängelse, och att detta skulle häfvande af
 vara rätta vägen till räddning. Jag frågar, om någon tror, att räddning i moraliskt hänseende kan vinnas för en person genom vistelse i polisförordningar ang. reglementering af
 å ett gemensamhetsfängelse, ty cellfängelserna skulle i förevarande fall prostitutionen.
 ej på långt när räcka till, och det förras beskaffenhet är sådan, det (Forts.)
 är ty värr erkänt af de flesta, att nu ifrågavarande kvinnor skulle gå ut derifrån sämre i moraliskt hänseende än då de gingo in.

Det gifves mycken otukt, som kan bedrifvas äfven i fängelser för endast kvinnor. På andra ställen och andra tider har man försökt de strängaste utvägar, fängelse och dödsstraff m. m., för att hämma otukten, men det har ej blifvit bättre derigenom.

I praktiskt hänseende är det ändamålsenligare, och jag tror äfven mer öfverensstämmande med moralens bud, bland hvilka kärleksbudet är det förnämsta, att i stället för fängelse underkasta dessa kvinnor en särskild uppsigt och till samhällets skydd äfven besigtningar. Vi böra komma i häg, att sådana besigtningar sedan äldre tider varit obligatoriska för vissa personer, så i stad som på land, både män och kvinnor, öfver allt der syfilis varit misstänkt; och då vidare den, som drifver yrkesmessig otukt, derigenom ständigt är utsatt för smitta, så måste en sådan person framför alla andra anses vara misstänkt. Det är under sådana omständigheter mindre påkostande för dessa olyckliga varelser att blifva besigtigade på vissa tider, som de sjelfva välja, än att genom polisens försorg för hvarje särskild gång kallas till inställelse. Jag tror således att det här vedertagna sättet är både lindrigare och samhället mera värdigt, än att vid ofta förefallande behof personer med våld skulle dragas till dessa besigtningar, som i alla händelser icke kunna undvaras. Beträffande hvad motionären anmärker angående sättet för besigtningarnas utförande, ber jag få erinra, att de verkställas, icke såsom motionären påstår i närvaro af föreståndaren för polisafdelningen — denne skall vara tillstädes på byrån, ej vid besigtningen — men af läkaren i närvaro af en gift kvinna, hvars hjälp och biträde han begagnar. Besigtningen måste naturligtvis rätta sig efter sjukdomens natur, och man kan ej förvissa sig om tillvaron af syfilis på samma sätt som i fråga om andra sjukdomar. Motionären klagar öfver blygsamhetskänslans dödande, men ty värr är i vanliga fall ej mycket kvar deraf, då det kommit så långt som till besigtningssbyrån. För tjänstemän och andra vid besigtningen anstälde blifver den för öfrigt en sådan vana, att den besigtigade icke tänker på besigtningen eller känner den såsom något svårt eller motbjudande. Mycket beror på sättet för utförandet, och detta är numera tillfredsställande. Jag tror därför, att klagomålen öfver dessa besigtningar, som när de förekomma på landsbygden utan knot fördragas af alla, för det allmänna bästas skull, till största delen härröra af obekantskap med förhållandena eller af missförstådd filantropi. Det kunde nog vara önskligt, att besigtningen utfördes af qvinliga läkare, och sådant vore nu för tiden icke

Ifrågasatt upphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen.

omöjligt. Det förvånar mig, rent ut sagdt, att federationen med sitt stora nit på detta område icke vändt sina krafter åt detta håll. Huru mycket vunnas, lemnar jag dock derhän; barnaföderskan klagar ej öfver manligt biträde, och inför sjukdom och elände försvinner mycket af det eljest anstötliga i ett dylikt förhållande. För den prostituerade torde det ock vara temligen likgiltigt, om besigtningarna förrättas af män eller qvinnor, blott den förrättas *human*, och i den riktningen hafva inga klagomål afhörts.

(Forts.)

Jag frågar slutligen: äro då dessa besigtningar något nytt i landet? Hvarför har man på sista tiden funnit dem så upprörande. Vi hafva haft dem påbudna sedan 1812, och föreskrifter derom hafva sedan i många författningar upprepats, hvarjemte besigtningarna på landet i den största skala praktiserats. Och på hvems begäran? Jo, på begäran af presterna och de mest ansedde personer inom kommunen, ordförandena i nämnderna, såsom vi nu skulle kalla dem. Då misstanke uppstått, att syfilissmitta inkommit, hafva dessa skrivit till Konungens befallningshafvande och begärt besigtningar. Det är icke endast de sjuke, som begärt dem, utan äfven de friske, och dessa senare ofta nog i afsigt att slippa ifrån oförskylda misstankar. Jag tror dock icke man kan säga, att det moraliska tillståndet då var eller nu är sämre på landsbygden än i städerna, utan snarare tvärt om. På landet har man emellertid icke rört upp himmel och jord öfver dessa tvångsbesigtningar, man har vetat att räddningen vore att finna deri och man har underkastat sig desamma, men så har man der också varit befriad från federationen och dess allt annat än välgörande klander öfver myndigheternas åtgärder. Då det vidare klagas öfver att endast qvinnor äro underkastade besigtning, så är detta icke sant; både militärer och sjömän äro enligt gällande lagstadganden skyldiga att låta sig besigtigas och de underkasta sig detta utan att klaga. Visserligen äro dessa besigtningar ej så ofta återkommande som de, hvilka de prostituerade undergå, men detta är helt naturligt, då männen icke sälja sig till skörlefnad. Så fort likväl någon grundad misstanke uppstår om förekomsten af smitta, äro alla män och qvinnor lika skyldiga att underkasta sig besigtning. En annan omständighet ber jag få påpeka, att männen icke äro, såsom qvinnorna i allmänhet, obenägna att söka läkarehjelp, och att af qvinnorna de för sådana åtgärder minst benägna äro de prostituerade. Detta är att beklaga, men det är icke oförklarligt; om de icke blefve i den allmänna opinionen så starkt fördömda, skulle de hafva lättare att begära läkarens hjelp.

Vidare påstår motionären på samma sida, att prostitutionen genom reglementeringen skulle vara godkänd såsom ett näringsfång, och han stöder denna sin åsigt derpå, att enligt lösdrifvarelagen den, som för ett sådant lefnadssätt att våda för sedlighet deraf uppstår, borde vara underkastad allmänt arbete. Då nu ej så är praxis, skulle polisreglementet hafva medgifvit utöfvandet af skörlefnad såsom yrke. Huru kan man påstå något sådant, då man några rader förut skildrat

den prostituerade såsom en parias, af staten dömd till säker moralisk och förtidig fysisk död? Ett godkändt näringsfång lär väl ej så behandlas. Polisreglementet medgifver ingen skörlefnad; det uppskjuter endast straffet i det längsta och söker under tiden skydda öfriga samhällsklasser för allt för grof osedlighet samt att minska faran för smitta och genom varningar återföra den förvillade på bättre vägar. Det borde ej heller för motionären vara obekant, att rättvisan icke ingriper mot alla brott. Många sådana få icke åtalas af allmän åklagare eller utan målsegarens megifvande. Sådana brott äro de i 11 kap. strafflagen förekommande fridsbrott och hemfridsbrott, lindrigare misshandel, sedlighets- och våldtägtsbrott samt ärekränkning. Allt sådant får icke åtalas utan målsegarens medgifvande, men man må därför ej påstå, att staten uppmuntrar dylika brott. Af det faktum att staten ej bestraffar all osedlighet, kan man ej draga den slutsatsen att staten gillar osedligheten, lika litet som staten gillar brottsligheten, därför att den ej straffar alla brott. Man kan t. ex. säga, att en lätjefull tjenare i moraliskt hänseende är lika dålig som en tjuf, men man kan ej åtala honom för lätja. Man må därför ej heller säga, att staten hyllar prostitutionen såsom sådan därför, att den ej kan bestraffa all prostitution, all skörlefnad, lika litet som det tvång, hvilket ligger i polisens öfvervakande samt i skyldigheten att underkastas besigtning, kan vara en uppmuntran till osedlighet; det kännes såsom ett straff, men huru kan motionären då tala om eller ifrågasätta ett statens godkännande af otukten såsom näringsfång?

Motionären sammanfattar slutligen sina påståenden på sid. 4, der han om reglementeringen säger, »att den i sitt nuvarande skick är oduglig». Huru han kommit till denna slutsats förstår jag icke, då till reglementering äfven hör besigtning. Han har möjligen fäst sig vid det förhållande, att en läkare har svårt att afgöra, om en människa är smittad af syfilis eller icke. Detta får villigt erkännas vara svårt i så måtto, att en läkare ej kan med säkerhet påstå, att den och den är absolut fri från nämnda sjukdom. Men det är i allmänhet taget icke svårt för en läkare att afgöra, om en viss person, vid ett visst tillfälle, är smittoförande eller icke. Är en person i ett sådant stadium, igenkännes detta i de flesta fall mycket lätt. Förbises bör ej heller, att de ifrågavarande reglementering underkastade qvinnorna remitteras till sjukhus icke blott då de framvisa tydliga symptom af sjukdomen, utan äfven för hvarje det minsta tecken, som antyder att sjukdomen *möjligen* är för handen; detta är specielt fallet med den reglementering, som vi hafva i Stockholm, och under sådana omständigheter kan man ej gerna påstå, att besigtningarna icke äro skyddande eller att reglementeringen är oduglig. Den gifver mycket skydd, äfven om den ej medför absolut säkerhet. Motionären måtte hafva tänkt på något sådant, då han på ett annat ställe säger, att reglementeringen »tillhandahåller ofarliga subjekter», churu han här sagt att den är oduglig.

Ifrågasatt upphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen.

(Forts.)

Ifrågasatt upphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen.

(Forts.)

Vidare säges det, »att reglementeringen icke kan väsentligen förbättras». Detta är ett vackert vitsord åt läkarne och polisen och deras åtgöranden, för hvilket jag tackar. Hafva vi kommit till den ståndpunkten, få vi vara nöjda dermed något hvar. Någon förbättring skulle emellertid ej vara möjlig, emedan »läkarevetenskapens exklusiva fordringar stöta på oöfverstigliga hinder ur andra synpunkter.» I vårt land har jag ej hört klagomål öfver den nuvarande reglementeringens tillstånd förr än på sista tiden. Det må nu visserligen vara sant, att läkarne icke anse densamma fullkomlig, ty de äro vana att ställa sitt mål mycket högt, men därför att man sträfvar efter något bättre, bör man icke göra sig af med det goda man har. Från egennyttans synpunkt hafva läkarne ej något intresse i att upprätthålla denna besigtning, men väl motsatsen, men sådant tänka de ej på, utan hvad de eftersträfva är samhällets väl, och därför vilja de ej göra sig af med nu föreskrifna besigtningar, förr än de få något bättre. Motionären säger, att endast en del af de prostituerade är underkastad dessa tvångsåtgärder och att de öfriga undandra sig alla sådana. Detta är sant; nog vore det bättre, om det låte sig göra att besigtiga alla prostituerade. Då nu icke alla kunna i sundhetens intresse underkastas besigtning, och samhället sålunda ej kan blifva skyddadt på ett tillfredsställande sätt, så må vi dock vara glada, att möjlighet finnes till att besigtiga en del och det den allra värsta delen. Motionären, som alltid brukar se frågorna från praktisk synpunkt, borde icke glömma, att något är bättre än intet, och att försöket att komma åt det värsta onda är bättre än att låta allt fortgå ostördt. Ser man saken rätt, så kan man ej kalla besigtningen illusorisk, ty den medför i sanning mycket godt. Jag nämnde att besigtningarna äro gamla; jag kan ej fatta, hvarför man finner det mer upprörande nu än i forna tider, då man visst icke var mindre moralisk än nu för tiden. Besigtningarna hafva nu i trefferdedels sekel varit obligatoriska och drifvits i stor skala, och man har dermed varit belåten. Man kan icke säga, att sedlighetsbegreppet vaknat eller är starkare nu än förr. Det skulle icke heller hafva gått så fort med ropet mot reglementeringen, om det icke i utlandet uppstått en stark rörelse, och mycket buller och skrik åstadkommits af personer, som funnit sina sedliga känslor sårade af det sätt, hvarpå dessa förhållanden *der* utvecklats sig.

Säkert är, att besigtningarna skulle kunna utsträckas längre och göra större nytta, om läkarne och myndigheterna kunde påräkna den hjälp, som de hafva rättighet att fordra af alla, som vilja samhällets bästa, och icke minst af federationen. Men vid stora agitationer fäster man sig lätt vid småsaker och glömmet det stora hela. Det finnes mycket godt, som federationen skulle kunna uträtta utan att behöfva kasta sig på denna speciella fråga, om den blott ville använda sina krafter till att söka rädda dessa stackars fallna varelsor genom att skaffa dem hederlig sysselsättning. På sådant sätt skulle mycket kunna uträttas, och då skulle federationen också kunna påräkna vil-

ligt bistånd af läkarne. Utan läkarnes hjälp kunna federationens vän-
ner svårligen komma dit de vilja. Mycket godt hafva de uträttat —
det erkännes *tacksamt* — men de skulle kunna uträtta ännu mera,
om de ginga mindre agitatoriskt till väga.

För mig har denna fråga icke liten likhet med vivisektionsfrågan,
då man alldeles glömde de tusentals djur, som plågades på slagtbän-
karne och under transporter med mera, för de helt få som utsattes
för fysiologernas knifvar.

Jag är rädd att jag tröttar kammaren, men det återstår ännu att
göra några reflexioner. Motionären säger på sid. 7, att »endast en
högst ringa del af smitthärden — de reglementering underkastade
prostituerade qvinnorna — i bästa fall kan tänkas för korta tider
oskadliggjord.»

Äfven detta måtte väl vara af stor betydelse i och för sig, ty
ju flere smitthärdar tagas bort, desto mindre sprides sjukdomen, och
vi böra komma i håg, att här är fråga om en af de värsta sjukdomar,
som finnas, både till sina följder för den enskilde och hans familj
samt på grund af omöjligheten att totalt utrota densamma.

Motionären yttrar, att han icke tror, att dessa sjukdomar numera
äro så farliga, som de anses. Detta må stå för hans räkning. Nu för
tiden finnes troligen ingen läkare, som tvekar att, på fråga om hvilken
är den värsta sjukdomen, obetingadt svara syfilis. Hvad äro smitt-
koppor, fläckfeber eller kolera i jämförelse med denna sjukdom? Det
går icke an att i kampen mot *dessa* sjukdomar kasta bort de vapen,
man har att förfoga öfver. Huru går man till väga vid behandling af
fläckfeber, smittkoppor och andra smittosamma sjukdomar? Jo, man
isolerar de sjuke, så vidt sig göra låter, men icke i hemmen — det
duger icke — utan å särskilda sjukhus. Kan det icke ske frivilligt,
måste det ske med våld, ty samhällets väl kräfver detta. En sådan
isolering sker i våra dagar med mera omsigt än förr och med bättre
vapen och i sanning med vida *större framgång*. Då jag härtill läg-
ger, att denna sjukdom, syfilis, icke kan igenkännas af hvem som helst,
utan att dertill fordras eu läkares kunskaper, följer deraf, att man
icke kommer någon väg utan besigtning, och att denna besigtning
måste öfvervakas. Jag ser derfor icke, huru det skall vara möjligt
att bekämpa en sjukdom sådan som denna och undvara det vapen,
vi hafva i reglementeringen. Det förkättrade systemet är för öfrigt
länge användt och bepröfvadt. Det säges, att systemet är för kort
tid sedan öfvergifvet i andra länder. Det må vara sant, men förhål-
landena der äro icke desamma som hos oss. Man bör icke lättsinnigt
och förhastadt på våra svenska förhållanden tillämpa utlandets.

Besigtningar förekomma äfven på landsbygden, ehuru numera
temligen sällsynt, och när sjukdomen der uppträder, skynda alla sam-
hällsklasser, hög och låg, prester och tjenare, att ingripa för att ut-
rota densamma. I städerna är man slappare, och derfor äro också
städerna, framför allt sjöstäderna, hårdar för denna sjukdom. Skulle

Ifrågasatt upphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen. vi släppa denna sjukdom lös, vore det till obotlig skada för samhället.

I motionens 3 sista rader före klämman heter det: »då jag af ofvanstående skäl anser den s. k. reglementeringen af prostitutionen i moraliskt hänsende skadlig, i juridiskt lagstridig och i sanitärt minst sagdt af tvetydig nytta» o. s. v.

(Forts.)

Beträffande sakens juridiska sida skulle jag kunna hafva åtskilligt att orda, ehuru jag icke är någon auktoritet på det området; men jag undrar, om man icke i det fallet skulle kunna nöja sig med justitiiekanslerns nyligen afgifna korta men innehållsrika yttrande i frågan.

Det synes mig, som om motionären och hans meningsfränder icke hafva klart för sig, hvad de vilja. Hvad tro de väl, att vi skulle vinna genom borttagandet af reglementeringen? Lagparagraferna af år 1812, 1822 och 1858 finnas ju qvar lika väl, med åliggande för Konungens befallningshafvande och vederbörande myndigheter att vaka öfver dessa sjukdomar och föranstalta om besigtningar, der de kunna vara behöfliga. Särskildt lär detta icke kunna undvaras i städerna. Men tager man bort polisuppsigten, bör man också upphäfva de lagparagrafer, hvilka föranledt densamma, och begära en annan lagstiftning, som då kommer att gå stick i stäf mot den lagstiftning, vi nu hafva och som vi *måste* hafva för bekämpande af andra smittosamma sjukdomar.

De sanitära skälen synas för motionären vara af mindre betydelse. Jag sätter visserligen de moraliska känslorna högt, men jag anser icke, att de moraliska känslorna såras af dessa besigtningar. Jag tror, att detta är en konstlad känslösvallning — från utlandet importerad — hvarmed man här opererar, men jag vill lemna den sidan af saken.

Hvad den tvetydiga nyttan af besigtningen beträffar, säges att den bekräftas af statistiken. Jag lemnar statistiken i sitt värde. Den är af mycken nytta, då den användes med sakkunskap och siffrorna granskas från olika synpunkter, men så sker icke på detta område. Motionären säger sjelf, att den på detta område icke är af mycket värde, men ändå begagnar han sig af den i sin motion. Jag lemnar den i fred och jag gör det af det speciella skälet, att denna statistik arbetar med tvenne faktorer, nemligen den kända siffran öfver de inskrifna prostituerade och det godtyckligt beräknade antalet af öfriga prostituerade. Jag tror, att besigtningen motverkat otukten och i så fall haft goda följder. Jag kan anföra ett exempel från en grannstad, der en prostituerad qvinna genom att undandraga sig besigtningen tvenne gånger å rad under tiden nedsmittade 19 unge män; och om hon kunnat på denna korta tid smitta så många kända, torde äfven många okända blifvit af samma qvinna nedsmittade. Och har detta kunnat ske, derigenom att en *enda* qvinna under så kort tid undandragit sig besigtning, kan man lätt tänka sig, huru smittan skulle spridas, om hundratals skulle undandraga sig besigtning. Jag tror för öfrigt icke, att allmänheten litar så mycket på besigtningen. Förr hafva s. k. frisedlar eller rät-

tare intyg öfver verkställd besigtning utdelats och stundom användts såsom intyg på att den besigtigade varit fri från symptom af venerisk smitta, men sådana utdelas icke numera, åtminstone icke i Stockholm, emedan de gifvit anledning till missbruk. Af detta exempel från en enstaka qvinna torde man kunna se, hvad följden blefve, om man släppte dessa sjukdomar fria. Man kan vara öfvertygad om, att smittan i så fall blefve allmän.

Frågasatt upphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen.

(Forts)

Det skälet att en hvar får skylla sig själf, om han icke vet att bättre bevara sig, härleder sig ur kortsynthet, då det gäller en så förfärlig sjukdom, icke minst därför att den fortplantas på många andra sätt än genom otukt. Huru kan någon tro att det skulle blifva bättre, om dessa qvinnor finge utan fruktan för polisen ostörda ströfva omkring på gator och i gränder! Kan detta vara motionärens syfte? Nej, det är det nog icke. Men man bör icke rifva ner hvad man har utan att sätta något annat i stället. Aldrig har man väl hört talas om en husegare, som rifver ner sitt gamla hus för ombyggnad, utan att han dessförinnan skaffat sig tak öfver hufvudet jemte byggnadsplats m. m. för det nya huset. Låtom oss därför se till, att vi icke taga bort hvad vi hafva, förrän vi fått något bättre att sätta i stället.

Motionären gör en antydning om, hvori detta bättre skulle bestå, nemligen dels i ett kraftigt undertryckande af prostitutionens offentliga uppträdande, dels i frivillig läkarebehandling samt afskaffande af specifikt veneriska hospital. Beträffande afskaffandet af specifikt veneriska sjukhus ber jag att få upplysa, att våra sjukhus i allmänhet icke äro specifika. Endast i tvenne städer i Sverige, nemligen Stockholm och Göteborg, finnas sådana specifika sjukhus. Att med syfilis behäftade patienter icke böra behandlas tillsammans med vanliga sjuklingar ligger i sjukdomens natur och får icke ändras. Detta var en sak, som motionären syftar till. En *annan* är den frivilliga sjukvården, och den tror jag icke nekas någon i Sverige. Det är ytterligt lätt att komma in på ett sjukhus för en hvar, som lider af denna åkomma.

Det länder Sverige till heder framför andra länder, att denna sjukvård här varit kostnadsfri ända sedan 1817. Detta har medfört oändligt mycket godt men bekräftar på samma gång ojäfvigt dessa sjukdomars stora utbredning i forna dagar, ty i sanning hade vårt folk icke underkastat sig dessa delvis ännu gällande stränga besigtningar, för endast *misstänkta* fall af venerisk sjukdom, ej heller åtagit sig en öfver hela riket utgående personlig afgift, förr kallad kurhusafgift, nu mera sjukvårdsafgift, för beredandet af kostnadsfri vård åt dessa sjuka, derest ej de veneriska sjukdomarne då för tiden haft en vida större utbredning och medfört större faror för samhället, än man nu för tiden tillerkänner dem. Detta förhållande, minskningen i de veneriska sjukdomarnes utbredning hos oss och särskildt på landsbygden, der man tillämpat gifna föreskrifter bättre än i städerna,

Ifrågasatt upphäfvande af polisförordningar ang. reglementering af prostitutionen.

(Forts.)

bevisar för mig, bättre än statistiken, nödvändigheten af att nu gällande föreskrifter bibehållas, till dess desamma kunna ersättas af andra och om möjligt bättre.

Kan någon tro, att ett folk, som älskar sin frihet så högt som det svenska, skulle hafva underkastat sig en sådan inskränkning i sin frihet, om det icke varit af behofvet påkalladt? Sjukligheten måtte förr hafva varit betydligt större än nu. Atminstone måtte den på landet nu vara mycket mindre än förr. I det fallet vädjar jag till en hvar, om jag icke har rätt. Det förefaller mig, som det icke vore rätt att, när man vill bekämpa osedligheten och otukten, säga, att en hvar får göra hur han vill, och att lagar och författningar icke hafva något att dermed skaffa. Jag frågar, huru skulle det komma att se ut på gator och i gränder, och hvad skulle följderna blifva i moraliskt och sedligt hänseende, om alla polisförordningar till all kraft och verkan upphäfvades, hvilka afse reglementering af prostitutionen, och denna lemnas fri eller ostörd?

Hvart skulle det taga vägen i sanitärt hänseende, om vi släppte lösa dessa sjukdomar i stället för att bekämpa dem med samma vapen, som vi använda mot andra smittosamma sjukdomar? Efter några år skulle vi *nödgas* gå tillbaka till det gamla systemet, men under tiden hade vi dragit ohjelpig olycka öfver en massa familjer. Jag tror icke, att den, som har ögonen öppna för dessa stora vådor, kan tillstyrka motionen. Jag hemställer därför, att kammaren måtte afslå motionen, och jag hoppas och önskar, att den icke måtte komma igen, förrän man har utsigt att i stället för det bestående få något bättre, samt att vi under tiden måtte få behålla hvad vi nu haft i trefjerdels sekel.

Den fortsatta behandlingen af förevarande utlåtande uppsköts till aftonsammanträdet.

Kammaren åtskildes kl. 3,40 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.